

SAVONIA

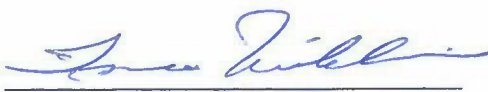
Tekniikka

Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

ALUEVALVONTA JA TURVALLISUUSPOIKKEAMASTA
ILMOITTAMINEN VARSINAIS-SUOMEN PELASTUSLAITOKSELLA

Ville Lindroos

12.4.2017
ISMO KÄRRKÄÄNTÖ

SAVONIA–AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO		
Koulutusohjelma		
Palopäälylystön koulutusohjelma		
Tekijä		
Ville Lindroos		
Työn nimi		
Aluevalvonta ja turvallisuuspoikkeamasta ilmoittamisesta Varsinais-Suomen pelastulaitoksella		
Työn laji	Päiväys	Sivumäärä
Opinnäytetyö	12.04.2017	44+24
Työn valvoja	Yrityksen yhdyshenkilö	
Vanhempi opettaja Ismo Kärkkäinen	Johtava palotarkastaja Kari Kummunsalo	
Yritys		
Varsinais-Suomen pelastuslaitos		
Tiivistelmä		
<p>Vuonna 2011 voimaan tullut pelastuslaki (379/2011) velvoittaa pelastuslaitokset laatimaan valvontasuunnitelman, jossa määritellään tehtävät palotarkastukset ja muu valvonta. Omavalvonnan käyttöönotto on luonut suuren määrän asuinrakennuksia, joita pelastusviranomaisen ei valvo käymällä paikan päällä. Aluevalvonnan tarkoitus on täydentää omavalvonnassa olevien kiinteistöjen turvallisuutta.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle ohje aluevalvonnan sekä selkeyttää toimintatapoja, joilla pelastus- ja ensihoitohenkilöstö voi ilmoittaa normaalien työtehtäviensä yhteydessä havaitsemistaan turvallisuuspuutteista. Opinnäytetyö koostuu varsinaisesta opinnäytetyöstä sekä liitteenä olevista aluevalvontaohjeesta ja turvallisuuspoikkeamalomakkeesta.</p> <p>Aluevalvontaohjeen kehityksessä käytettiin hyväksi erityisesti Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen kokemuksia aluevalvonnasta. Ohjeen tueksi kehitetyt turvallisuuspoikkeamalomakkeen suunnittelussa apuna toimivat eri pelastuslaitosten luomat materiaalit asuinrakennusten paloturvallisuudesta sekä kokeneiden pelastusviranomaisten näkemykset valvontatoiminnasta.</p>		
Avainsanat		
Aluevalvonta, turvallisuuspoikkeama, turvallisuusohje, pelastuslaki, palotarkastus		
Luottamuksellisuus		
julkinen		

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES		
Degree Programme Fire Officer (Engineer)		
Author Ville Lindroos		
Title of Project Regional Fire Safety Inspections and Reporting Safety Failures in Southwest Finland Emergency Services		
Type of Project Final Project	Date April 12, 2017	Pages 44+24
Academic Supervisor Mr Ismo Kärkkäinen, Senior Instructor	Company Supervisor Mr Kari Kummunsalo, Leading Fire Inspector	
Company Southwest Finland Emergency Services		
<p>Abstract</p> <p>The Rescue Act (379/2011) requires the rescue departments to define the measures of authority supervision, e.g. the number of fire inspections or other type of supervision. In the supervision plan in the region of Southwest Finland Emergency Services fire safety inspections are defined as one of the measures of authority supervision. As rescue departments have begun to use self-fire safety inspections of residential buildings, there are quite many residential buildings that are not inspected by rescue authorities at all. The purpose of regional fire safety inspections is to supplement self-fire safety inspections and improve fire safety in general.</p> <p>This final project had two objectives. Firstly, to develop a guide for Southwest Finland Rescue Services for regional fire safety inspection. Secondly, to develop a method for firefighters and paramedics to report to fire inspectors of any safety failures they discover when working.</p> <p>As a result a guide for regional fire safety inspections was developed to be used as training material for the personnel of Southwest Finland Emergency Services. Also, a form for reporting safety failures was created based on the experience of several senior fire inspectors and the material provided by various rescue departments. The form will be used in everyday work of rescue authorities and when conducting regional fire safety inspections.</p>		
Keywords regional fire safety inspection, safety failure, reporting risks, Rescue Act		
Confidentiality public		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KEHITYSHANKE.....	7
2.1	Tausta.....	7
2.2	Kehityshankkeen tarkoitus.....	9
2.3	Toteutus	10
3	ALUEVALVONTA	11
3.1	Aluevalvonta Suomessa.....	11
3.2	Aluevalvonnan aloitus Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella	12
3.3	Valvonta-alueiden määrittely.....	13
3.4	Aluevalvonnan tulevaisuus Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella	14
4	ILMOITUSLOMAKKEEN KEHITYS	16
4.1	Lomakkeen kehitys	16
4.2	Lomakkeen perustelut.....	17
4.3	Ulkoa tehdyt havainnot.....	19
4.3.1	Osoitemerkintä	19
4.3.2	Pelastustie	20
4.3.3	Tahalliset tulipalot.....	21
4.3.4	Muut havainnot.....	22
4.4	Kohteen sisältä tehdyt havainnot	23
4.4.1	Poistumisturvallisuus.....	24
4.4.2	Palo-osastointi	25
4.4.3	Palotekniset laitteistot.....	26
4.4.4	Pelastuslaitoksen operatiivinen toiminta	27
4.4.5	Sähkölaitteet	29
4.4.6	Muut havainnot.....	30
5	PALOTARKASTAJAN TOIMINTA ILMOITUKSEN SAAVUTTUA	32
6	POHDINTA.....	35
6.1	Kehityshankkeen arviointi	35
6.2	Onnistumiset ja epäonnistumiset	37
6.3	Oma oppiminen.....	38
6.4	Omaa pohdintaa	39
	LÄHTEET.....	41
	LIITE.....	45

1 JOHDANTO

Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos on uusimmassa valvontasuunnitelmassaan määritellyt tehtäviinsä alue- ja teemavalvonnan. Valvontasuunnitelman mukaan alue- ja teemavalvontaa hoidetaan osin ulkoa tehtyjen havaintojen perusteella. Aluevalvonnassa on tarkoitus kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi pelastusteihin, osoitenumerointiin, tonttien opastauluihin ja tuhopolttojen torjuntaan sekä vesiposteihin. Aluevalvontaa on tarkoitus tehdä pelastuslaitoksen henkilöstön lisäksi myös alueen sopimuspalokuntien voimin.

Nykyisellään Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksella valvontatyö on lähes poikkeuksetta jäänyt palotarkastajien toimien varaan. Omavalvonnan lisääntymisen myötä kohteet, joita pelastuslaitos ei valvo aktiivisesti, ovat lisääntyneet huomattavasti. Aluevalvonnalla on tarkoitus valjastaa muu pelastuslaitoksen henkilöstö valvontatyöhön palotarkastajien tueksi tekemään havaintoja työtehtäviensä ohessa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda ohjeistus aluevalvontaan sekä kehittää lomake, jonka avulla havainnot ilmoitetaan alueen palotarkastajalle. Havainnon vaatiessa korjaustoimenpiteitä ryhtyy alueen palotarkastaja tarvittaviin toimenpiteisiin asian saattamiseksi vaadittavaan kuntoon.

Opinnäytetyö selkeyttää Varsinais-Suomen aluepelastuslaitoksen sisällä ilmoituskäytäntöjä havaituista palo- tai onnettomuusriskeistä. Pelastuslaitoksella on otettu käyttöön ongelma-asumiseen liittyvä ilmoituskäytäntö, mutta toistaiseksi ei ole ollut olemassa selkeää tapaa, jolla esimerkiksi ensihoitajat voisivat ilmoittaa tehtävällään havaitsemistaan muista ongelmista tai puutteista.

Pelastuslaitoksen henkilöstön parissa varmasti tunnetuin onnettomuus, jossa pelastustiellä oleva este häiritsi pelastustoimintaa, on tulipalo Lahdessa tapaninpäivänä 1996. Kyseisessä tilanteessa esteen aiheutti pelastustielle pysököity henkilöauto; vastaavan ongelman aiheuttavia esteitä näkee pelastusteillä aika ajoin.

Erityisesti talvisin näkee väärin paikkoihin kasattuja lumikasoja. Raportoimattomia läheltä piti -tilanteita on varmasti tapahtunut huomattava määrä.

Erityisesti ensihoidon henkilöstö liikkuu runsaasti ympäri eri kaupunkeja ja maakuntaa työtehtäviään hoitaen. Näiden henkilöiden tekemien havaintojen saaminen valvontatyön avuksi tulevaisuudessa on ensisijaisen tärkeää. On tyhmää hukata tällainen resurssi havaintojen tekemisessä.

Kun minulle ehdotettiin opinnäytetyön tekemistä aiheesta, mieleeni tuli useita kahvipöytäkeskusteluja, joissa ensihoidon henkilökunta on kysellyt, kenelle tai miten esteestä porraskäytävän edessä tai osoitenumeron puuttumisesta tulisi ilmoittaa. Ilmoituskäytännön ollessa sekava ilmoituksia jää tekemättä ja osa tehdyistä havainnoista ei johda toimenpiteisiin ilmoituksen mennessä väärään paikkaan tai asian jäädessä vain keskustelun tasolle.

2 KEHITYSHANKE

2.1 Tausta

Sisäisen turvallisuuden ohjelma lähtee tavoitteesta ”Suomi on Euroopan turvallisin maa”. Sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteena on turvallisuuden tunteen lisääminen sekä onnettomuuksien ja tapaturmien ennalta ehkäisy. (Sisäasiainministeriö 2012a, 10.)

Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa määriteltyjen toimenpiteiden tavoitteena on lisätä arjen turvallisuutta. Ohjelman tueksi laaditut julkaisut tukevat tätä tavoitetta. Sisäinen turvallisuus edellyttää yhteistyötä viranomaisten ja yhteisöjen kanssa sekä ihmisten osallistumista oman turvallisuutensa eteen. (Sisäasiainministeriö 2012a, 5.)

Hallitusohjelman mukainen visio sisäisestä turvallisuudesta ”Suomi on maailman turvallisin maa asua, yrittää ja tehdä työtä” näkyy myös pelastustoimen toiminnassa. Osana sisäistä turvallisuutta pelastustoimelle on luotu strategia hallitusohjelman mukaisen vision toteuttamiseen. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia 2025 vastaa hallitusohjelman mukaiseen haasteeseen. Strategiassa pelastustoimen visiosi määritellään ”Turvallinen ja kriisin kestävä Suomi – yhteistyössä.” (Sisäministeriö 2016, 8.)

Pelastustoimen strategiassa toiminta-ajatuksena on turvallisuuden parantaminen kaikissa olosuhteissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Turvallisuutta parannetaan muun muassa vähentämällä onnettomuuksia, rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia sekä hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta laajemmin. (Sisäministeriö 2016, 4.)

2011 uudistetun pelastuslain tavoitteena on ollut erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn sekä asumisturvallisuuden parantaminen. Valvontaresursseja on tarkoitus kohdentaa entistä paremmin riskikohteisiin. (HE 2010, 17.)

Pelastuslain (379/2011) 78 § velvoittaa pelastuslaitokset valvomaan alueellaan pelastuslain 2 ja 3 luvun säädösten noudattamista. Pelastuslain esityksen mukaan pelastusyksiköiden tulisi tehdä valvontaa liikkeessaan pelastustoimen alueella. Pelastuslain mukaan pelastuslaitosten tulisi tehdä valvontatoimintaa myös muiden erityisten valvontaprojektien muodossa muiden valvontaviranomaisten kanssa. (HE 2010, 79.)

Pelastuslain (379/2011) 79 § mukaan pelastuslaitoksilla on velvollisuus laatia valvontasuunnitelma valvontatehtävien toteuttamisesta. Pelastuslaitoksen valvonnan tulee perustua pelastuslain 29 § mukaiseen palvelutasopäätökseen. Pelastuslakia säädettäessä hallitus on lähtenyt siitä, ettei ole tarkoituksenmukaista säätää yksityiskohtaisesti valvonnan toteutustavoista. Valvonnan tulisi perustua riskien arviointiin sekä olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. (HE 2010, 80.)

Pelastuslain (379/2011) 42 § nähdään nykyisin pääosin ongelma-asumiseen liittyvänä ilmoitusvelvollisuutena. Pelastuslain mukaan pelastuslaitoksen on onnettomuuksien ehkäisemiseksi toimittava muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Säännöksen tavoitteena on yhteistyön edistäminen ja turvaaminen sekä samalla tehostaa yleisesti paikallista turvallisuustyötä. Pelastuslain 42 § mukainen ilmoitusvelvollisuus ei rajoitu vain ongelma-asumiseen. (HE 2010, 60.)

Pelastuslaki velvoittaa muut viranomaiset ja julkisyhteisöt sekä niiden henkilöstön ilmoittamaan toimintansa yhteydessä havaitsemastaan ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä alueen pelastusviranomaiselle mahdollisten salassapitosäädösten sitä estämättä. Muiden viranomaisten ja toimijoiden ilmoitusvelvollisuus ei vähennä mitenkään toiminnanharjoittajan tai rakennuksen omistajan sekä haltijan vastuuta huolehtia pelastuslain 3 luvun mukaisista velvollisuuksista. (HE 2010, 60.)

Pelastustoimen menojen kasvu pyritään rajoittamaan alle yhteen prosenttiin vuosina 2019 - 2029. Nykyisten voimavarojen käyttöä on tehostettava tai voimavaroja vähennettävä. Turvallisuuden kannalta on oleellista, että pelastustoimen voimavaroja käytetään tehokkaammin. Aluevalvonnalla ja turvallisuuspoikkeamalomakkeella pyritään vastaamaan tähän haasteeseen. (Valtioneuvosto 2016, 21.)

Pelastustoimen ja ensihoidon kannalta on myös erittäin tärkeää saavuttaa onnettomuuspaikka mahdollisimman nopeasti. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston selvityksen mukaan vuosien 2011 - 2015 rakennuspaloja analysoidessa suhteellinen vahinko osoitti vahinkojen keskiarvon kasvavan toimintavalmiusajan mukaan.

2.2 Kehityshankkeen tarkoitus

Vuonna 2011 voimaan astunut pelastuslaki antoi pelastuslaitoksille mahdollisuuden valvoa kohteita omavalvontana. Omavalvonnan käyttöönotto valvontamenetelmänä on lisännyt huomattavasti kohteiden määrää, joihin pelastusviranomaisen ei tee valvontakäyntejä.

Aluevalvonnalla on tarkoitus varmistaa pelastusviranomaisten toimesta valvontaa erityisesti omavalvontakohteissa. Pelastustoimelle ja ensihoidolle on äärimmäisen tärkeää saavuttaa kohde ilman turhia viivästyksiä. Toimimaton pelastustie ja puuttuva tai epäselvä osoitumerkintä voi aiheuttaa sekä suuria aineellisia vahinkoja että vaarantaa potilaan pelastumisen.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa 2017–2020 todetaan aluevalvonnan olevan osa pelastuslaitoksen valvontatoimia. Valvontasuunnitelman mukaan aluevalvonnassa kiinnitetään huomiota pelastusteihin, osoitenumerointiin, tonttien mahdollisiin opastetauluihin sekä vesiposteihin. (V-S pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2017 - 2020, 15.)

Kehityshanke on lähtenyt liikkeelle havainnosta, että aluevalvonnasta ei ole saatavilla materiaalia. Johtava palotarkastaja Kari Kummunsalo ehdotti tekemistä opinnäytetyön tekemistä tavoitteena luoda ohjeistus aluevalvonnan aloittamiseksi Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella.

Kehityshankkeen ensisijainen tavoite on pyrkiä havainnoimaan tehokkaammin palovaaroja ja muita onnettomuusriskejä sekä puuttumaan epäkohtiin, jotka voivat hidastaa tai estää avun perille pääsy. Havaintoihin puuttumalla parannetaan sekä

pelastushenkilöstön mahdollisuutta saavuttaa kohde että estää lisävahinkojen syntyminen mahdollisimman tehokkaasti.

Ilmoituslomakkeella ja siihen liittyvällä ohjeella pyritään selkeyttämään ilmoituksen tekoa sekä madaltamaan ilmoituskyynnystä. Hankkeessa luodaan myös ohjeistus aluevalvonnan toteutukselle. Tarkoituksena on myös selvittää mitkä ovat jatkossa perusteet, joilla aluevalvontaa kohdistetaan, sekä ketkä tekevät valinnat.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella otettiin 2014 käyttöön ”ilmoitus palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä asunnossa” -lomake. Tässä kehityshankkeessa syntynyt turvallisuuspoikkeamalomake tulee täydentämään henkilökunnan mahdollisuuksia ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja riskeistä riskienhallinnan henkilöstölle. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2016, 36.)

2.3 Toteutus

Kehityshanke vastaa tarpeeseen kehittää ohjeistus Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen aluevalvontaa tekeväille henkilöstölle aluevalvonnan hoitamiseen. Kehityshankkeessa syntynyt turvallisuuspoikkeamalomake yhtenäistää pelastuslaitoksen sisäisiä käytäntöjä, joilla normaalien arkitehtävien yhteydessä tehdyt havainnot ilmoitetaan alueen palotarkastajalle.

Kehityshanke aloitettiin helmikuussa 2017 ja jatkuu vielä tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Kehityshankkeen seuraavassa vaiheessa testataan ohjeen toimivuutta. Aluevalvonta on tarkoitus lisätä pelastuslaitoksen 2018 vuosikelloon. Turvallisuuspoikkeamalomake pyritään jalkauttamaan henkilöstölle mahdollisimman nopeasti.

3 ALUEVALVONTA

Kehityshankkeessa lähdettiin etsimään toimintatapoja aluevalvonnan hoitamiseksi Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella. Kehityshanketta aloitettaessa oli, tieto että aluevalvontaa tehdään jossain määrin ainakin Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella.

Selvitystyö aloitettiin käymällä pelastuslaitosten valvontasuunnitelmat läpi. Valvontasuunnitelmat löytyivät 20 pelastuslaitoksen osalta suomen 22 pelastuslaitoksesta. Etelä-Pohjanmaan ja Kymenlaakson pelastuslaitosten valvontasuunnitelmat eivät ole saatavilla pelastuslaitosten internetsivuilta. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen lisäksi maininta aluevalvonnasta löytyy Lapin, Itä-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan sekä Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren pelastuslaitosten valvontasuunnitelmista.

On huomionarvoista, että kyseinen maininta alue- ja teemavalvonnasta on kaikissa valvontasuunnitelmissa lähes sanatarkkaan sama. Pelastuslaitoksista, joiden valvontasuunnitelmassa aluevalvonta mainitaan valvontamenetelmänä, alettiin tutkia tarkemmin aluevalvonnan suorittamismallin selvittämiseksi.

Selvitystyö tehtiin soittamalla aluevalvontaa tekevien pelastuslaitosten päivystävälle palotarkastajalle tai riskienhallintapäällikölle. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja kehotti soittamaan johtavalle palotarkastaja Henna Piiskulle asian tiimoilta.

3.1 Aluevalvonta Suomessa

- Lapin Pelastuslaitos

Riskienhallintapäällikkö Mika Nietolan kertoman mukaan Lapin pelastuslaitoksen alueella ei suoriteta tällä hetkellä aluevalvontaa. (Mika Nietola, henkilökohtainen tiedonanto 3.3.2017)

- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos
Päivystävä palotarkastaja Santeri Pohjalainen kertoi, ettei aluevalvonta ole koskaan konkreettisesti alkanut Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella (Santeri Pohjalainen, henkilökohtainen tiedonanto 3.3.2017.)
- Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos
Toiminta on ollut käynnissä jo usean vuoden ajan. Työvuoroille jaetaan alueet, jotka pitää valvoa. Valvottavien alueiden listat perustuvat vanhoihin omakotitalojen palotarkastuslistoihin. Havaintoja varten on käytössä turvallisuushavaintolomake. Se jätetään omakotitaloihin, joissa puute havaitaan. Lomakkeella puututaan osoitenumerointiin, nuohouksen ja katon turvallisuuteen sekä tahallisten tuhopolttojen torjuntaan. Mikäli muissa kiinteistöissä havaitaan puutteita turvallisuudessa, tiedot kerätään lomakkeelle palotarkastajaa varten. Valvottavalla alueella olevien vesiasemien toiminta tarkastetaan aluevalvonnan yhteydessä. (Henna Piisku, henkilökohtainen tiedonanto 3.3.2017.)
- Keskipohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos
Alueen vakinaiset palokunnat kiertävät tutustumassa uusiin asuin- ja teollisuusalueisiin katukoulu -tyyppisesti noin kerran kuukaudessa. Pelastuslaitoksella on vain kaksi vakinaista paloasemaa ja yhteensä siis kahdeksan työvuoroa. Tarkastettavat alueet on valittu yksiköiden esimiesten ja palomestarien toimesta ilman tarkempaa suunnitelmaa. Valvonnassa on keskitytty osoitemerkeihin ja kohteen saavuttamiseen. (Jouni Leppänen, henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2017.)

3.2 Aluevalvonnan aloitus Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella

Opinnäytetyön lähtökohtana toimivan kehityshankkeen tarkoituksena oli luoda ohjeistus, jolla aluevalvonta saadaan aloitettua Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella. Syntyneen ohjeen ja ilmoituslomakkeen toimivuutta arvioidaan ja jatkokehitetään saadun palautteen perusteella.

Muista aluevalvontaa tekevästä pelastuslaitoksista poiketen Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella halutaan ottaa myös sopimuspalokunnat mukaan tekemään havaintoja aluevalvonnassa. Alkukesällä 2017 aluevalvonta on tarkoitus pilotoida yhdellä vakinaisella paloasemalla. Pilotin tarkoituksena on varmistaa ohjeen ja ilmoituslomakkeen toimivuus sekä tutkia sopivan valvonta-alueen kokoa.

Pilotissa on tarkoitus tutkia valvonta-alueen kokoa kahdesta näkökulmasta: Ensinnäkin kuinka suuren alueen yksikkö pystyy valvomaan tehokkaasti annetussa ajassa, sekä kauanko tietyn annetun alueen valvontaan kuluu aikaa? Kahden työvuoron on tarkoitus testata valvottavan alueen kokoa ja kahden määrätyn alueen valvontaan kuluva aikaa. Lisäksi pilotissa on tarkoitus selvittää ohjeen ja lomakkeen toimivuutta.

3.3 Valvonta-alueiden määrittely

Ensimmäisenä ajatuksena valvonta-alueiden määrittelyyn oli kopioida malli suoraan Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta ottamalla käyttöön omakotitalojen aluepalotarkastuksissa käytetyt listat. Selvittäessäni listojen saatavuutta selvisi, ettei pelastuslaitoksella ole ollut selkeää yhtenäistä käytäntöä. Alueen palotarkastajat olivat omien kokemustensa perusteella määritelleet alueet. Yhtenäistä pelastuslaitoksen kattavaa tapaa tai listaa ei ole olemassa. (Petri Tassila, henkilökohtainen tiedonanto 8.3.2017.)

Toisena vaihtoehtona esiin tullut omavalvonnan aluejako oli myös hylättävä. Omavalvonnassa käytettävä kierto ei sovellu aluevalvontaan. Esimerkiksi vuonna 2015 omavalvontaa tehtiin Raision, Uudenkaupungin, Salon ja Loimaan alueella. Koska aluevalvontaa on tarkoitus tehdä koko pelastuslaitoksen alueella, on tämä vaihtoehto mahdoton. (Petri Tassila, Henkilökohtainen tiedonanto 8.3.2017)

Pelastuslain (379/2011) 79 § velvoittaa pelastuslaitokset tekemään valvontaa perustuen riskien arviointiin. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisten riskiruutujen käyttöä voisi pitää yhtenä vaihtoehtona alueiden määrittämisen apuna.

Toimintavalmiuden riskiruutua määritettäessä huomioidaan rakennuspalot ja -vaarat, muut tulipalot, liikenneotteettomuudet, sortumat ja sortumavaarat, räjähdykset sekä räjähdysvaarat, vaarallisten aineiden onnettomuudet ja kiireelliset ihmisen pelastustehtävät. Toimintavalmiuden riskiruutuja käytettäessä saattaa esimerkiksi yksi vaarallinen risteys nostaa kyseisen ruudun riskiluokkaa heikentäen materiaalin käytettävyyttä valvonta-alueita määrittäessä. (Sisäasiainministeriö 2012b, 6.)

Pelastustoimen toimintavalmiuden mukaisten riskiluokkien määrittelyä voidaan täydentää tarkastelemalla onnettomuusvahingot -aineiston rakennuspaloja uhattujen arvojen ja onnettomuuksien todennäköisten seurausten suhteen. Näiden seurauksista voidaan tarkastella henkilö- ja omaisuusvahingot. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2015, 9.)

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysi ei suoraan tarjoa materiaalia jota voisi käyttää. Viimeistään vuoden 2018 valvonta-alueita määrittäessä on tukipalveluilta pyydettävä riskianalyysiin käytettyjen lähtötietojen perusteella luotua materiaalia alueiden määrittämisen tueksi.

Aluevalvontaa tekevän henkilöstön motivaation ylläpitämiseksi valvonta-alueiden määrityksellä on tärkeä rooli. On ehdottomasti varmistettava, ettei samaa aluetta anneta kahdelle työvuorolle tai yksikölle. Pällekkäiset alueet ja huono suunnittelu tappavat tehokkaasti aluevalvontaa tekevän henkilöstön kiinnostuksen tehtävää kohtaan. Aluevalvonnan vaikuttavuudesta tulee myös kertoa työvuoroille korjaustoimenpiteiden jälkeen.

3.4 Aluevalvonnan tulevaisuus Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella

Pilottivaiheen kokemusten perusteella aluevalvontaa laajennetaan kaikkien vakinaisten paloasemien työvuorojen tehtäväksi loppukesästä - alkusyksystä 2017. Syksyllä 2017 aluevalvontaa kokeillaan 2 - 3 sopimuspalokunnalla, ja tarkoituksena on vuonna 2018 laajentaa aluevalvontaa koskemaan kaikkia sopimuspalokuntia.

Ensimmäisten kokeilujen perusteella palotarkastajille tehdään ohjeistukset annettavien valvonta-alueiden koosta. Valvonta-alueen kokoa voidaan muuttaa käytännöstä saatujen kokemusten perusteella.

Valvonta-alueen työvuoroille ja sopimuspalokunnille määrittää hankkeen ensivaiheessa alueen palotarkastaja. Alueen palotarkastajalla tarkoitetaan sitä tarkastajaa, jonka valvonta-alueella paloasema fyysisesti sijaitsee. Valvonta-alueen tulee sijaita paloaseman läheisyydessä hälytysvalmiuden ylläpitämiseksi. Aluevalvonnan tarkoituksena on myös paikallistuntemuksen parantaminen.

Vuoden 2018 aluevalvontaa kehitetään alkuvaiheessa saatujen palautteiden perusteella. Sekä ohjeistusta, lomaketta että valvonta-alueiden määrittäystä joudutaan varmasti muokkaamaan saadun kokemuksen perusteella.

4 ILMOITUSLOMAKKEEN KEHITYS

Tässä luvussa käsitellään turvallisuuspoikkeamalomakkeen kehitystä ja turvallisuuspoikkeamalomakkeeseen valitut kohdat perustellaan avaamalla lainsäädäntöä, asetuksia sekä ohjeita asiaan liittyen.

4.1 Lomakkeen kehitys

Turvallisuuspoikkeamalomaketta lähdettiin aluksi kehittämään aluevalvonnassa tehtyjen havaintojen kirjaamiseksi. Lomaketta kehittäessä syntyi ajatus saman lomakkeen käyttämisestä normaalien työtehtävien ohessa tehtyjen havaintojen ilmoittamiseen. Keskusteluissa työn tilaajan kanssa päädyttiin luomaan yksi lomake molempiin tarpeisiin.

Turvallisuuspoikkeamalomake on jaettu kolmeen osaan. Lomakkeen osa A käsittelee yleisiä tietoja kohteesta, osa B palvelee erityisesti aluevalvontaa ja keskittyy havaintoihin, jotka voi tehdä käymättä kohteessa sisällä, ja osa C sisältää havaintoja, jotka syntyvät rakennuksen sisältä. Työn tilaaja toivoi lomakkeen pysyvän myös mahdollisimman yksinkertaisena ja helposti täytettävänä.

Lomakkeen lisäksi täyttöohje haluttiin pitää mahdollisimman yksinkertaisena. Tästä syystä käsitellään perusteissa pääsääntöisesti vain voimassa olevaa lainsäädäntöä. Silti ohjeen pituus venyi pitkäksi ollakseen yksinkertainen.

Säädösten vaatimustasot poikkeavat vaihtelevissa määrin eri aikakausilla toisistaan. Aluevalvontaohjetta ja ilmoituslomaketta kehitettäessä lähdettiin siitä, ettei aluevalvontaa tekevältä vakituiselta henkilöstöltä tai sopimuspalokuntalaisilta voida olettaa kykyä soveltaa eri aikakausien määräyksiä. Samalla oletuksella jatkettiin lomakkeen C-osan kehitystä päivittäisissä työtehtävissä havaittavien puutteiden kohdalla.

Havainnot tehdään lähtökohtaisesti nykymääräysten mukaisesti. Ilmoituksen saavuttua on alueen palotarkastajan vastuulla selvittää, minkä aikakauden määräyksiä tulee soveltaa sekä kuuluuko asian hoitaminen yleensäkin pelastusviranomaisella.

Lomakkeeseen valittavia asioita pohdittaessa lähdin tutkimaan aiheeseen sopivaa materiaalia pelastuslaitosten internetsivuilta. Lomakkeen ensimmäiseen koeversioon valitut kohdat otettiin soveltuvasti Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen omavalvontalomakkeesta (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2016), Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen rivitalon paloturvallisuusoppaasta (PH-Pela 2014) sekä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kerrostalon paloturvallisuusoppaasta (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2014).

Lomakkeen ensimmäisen version valmistuttua keskustelin Luolalan paloaseman paloiesimiesten kanssa sen käytettävyydestä ja lomaketta täydennettiin heiltä saadun palautteen perusteella. Lomakkeen viimeistelyssä käytettiin erityisesti suunnittelija Ari Airion 30-vuotista kokemusta ja näkemyksiä palotarkastustoiminnasta.

4.2 Lomakkeen perustelut

Ilmoituslomakkeen perusteluissa kerrotaan, minkä voimassa olevan lain, määräyksen, asetuksen tai ohjeen perusteella asiasta määrätään. Perusteluissa esitetään myös pelastus- tai kemikaalilain pykälä, jonka perusteella pelastusviranomaisella on oikeus valvoa kyseistä asiaa.

Pelastuslain (379/2011) pykälistä 4, 9 ja 14 on jokin liitettävissä lähes aina annettavaan korjauskehotuksen tai -määräyksen perusteluihin. Perusteluteksteissä saatetaan viitata seuraaviin pelastuslain pykäliin sen enempää pykälää esiintuomatta.

4 § Huolehtimisvelvollisuus

Jokaisen on oltava huolellinen tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi.

Jokaisen on mahdollisuuksiensa mukaan valvottava, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon ja muun onnettomuuden

ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

9 § Rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että:

- 1) tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen;
- 2) rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin;
- 3) pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista;
- 4) pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

14 § Omatoiminen varautuminen

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

(Pelastuslaki 379/2011 4, 9 ja 12 §)

Lisäksi lomakkeen perusteluissa viitataan usein myös ympäristöministeriön ylläpitämään rakentamismääräyskokoelmaan. Jatkossa niihin viitataan tekstissä seuraavasti:

Rakentamismääräyskokoelma E1 tai RakMk E1

- Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (2011)

Rakentamismääräyskokoelma E2 tai RakMk E2

- Ympäristöministeriön asetus tuotanto- ja varastorakennusten paloturvallisuudesta (2005)

Rakentamismääräyskokoelma E4 tai RakMk E4

- Ympäristöministeriön asetus autosuojien paloturvallisuudesta (2005)

Rakentamismääräyskokoelma F2 tai RakMk F2

- Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta (2001)

4.3 Ulkoa tehdyt havainnot

Turvallisuuspoikkeamalomakkeen osa B käsittelee havaintoja, jotka voidaan tehdä ulkoa käymättä rakennuksessa sisällä. Havaintoja voidaan tehdä sekä aluevalvonnassa että normaalien työtehtävien ohessa.

4.3.1 Osoitemerkintä

Onnistuneen pelastustoiminnan kannalta on tärkeää, että kohde löydetään ja saavutetaan ilman turhia viivästyksiä. Oli loogista ottaa ensimmäisiksi kohdiksi lomakkeeseen osoitemerkintä, koska pelastustoimintaa ei päästä aloittamaan, mikäli kohdetta ei löydetä. Osoitemerkintää voidaan pitää pelastuslain (379/2011) 14 §:n mukaisena toimenpiteenä pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Osoitemerkinnästä säädetään tarkemmin maankäyttö ja rakennusasetuksen (895/1999) 84 §:ssä. Jokaisella kiinteistöllä ja rakennuspaikalla tulee olla osoitemerkintä, joka näkyy kadulle tai muulle liikenneväylälle sekä tontin sisäiselle liikennealueelle. Osoitemerkintää koskevaa ohjeistusta tarkennetaan kuntien rakennusjärjestyksissä, minkävuoksi merkintää koskevat tarkemmat ohjeistukset voivat vaihdella kunnittain.

Osoitmerkintää voidaan selkeyttää lisäämällä parkkipaikalle tai sisääntuloväylälle opastetaulu. Käytäntö opastetaulujen ohjeistuksen suhteen vaihtelee pelastuslaitosten välillä. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastustieohjeessa opastetaulu vaaditaan jo kahden rakennuksen sijaitessa samalla tontilla. (LUP 2010, 2.) Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen pelastustieohjeessa opastetta suositellaan, kun samalla tontilla on neljä tai useampia rakennuksia. Opastetaulusta tulee ilmetä rakennusten sijainnit, porrashuoneet, pelastustiet ja paikka, jossa opastetaulu sijaitsee. (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2015, 2.)

4.3.2 Pelastustie

Oikean osoitteen löytämisen jälkeen tärkeää on saavuttaa kohde. Pelastusteiden rakentamisesta koskevat määräykset tulevat suurelta osin rakentamismääräyskokoelma E1:stä. Näitä määräyksiä sovelletaan uudis- ja korjausrakentamisessa maankäyttö- ja rakentamislain (132/1999) 13 § mukaisesti.

Rakentamismääräyskokoelma E1 määrittelee pelastustien seuraavasti ”Ajotie tai muu ajoyhteys, jota käyttäen hälytysajoneuvot pääsevät palon sattuessa tai muussa hätätilanteessa riittävän lähelle rakennusta ja sammutusveden ottopaikkoja.” (RakMk E1, 3.) RakMk E1 kohdan 11.2.1 mukaan pelastustie pitää suunnitella.

RakMK E1 kohdan 10.3.1 mukaan jokaiselta poistumisalueelta tulee olla kaksi erillistä uloskäytävää. RakMK E1 kohta 10.3.2 toisaalta sallii tietyin ehdoin varatien käytön toisena uloskäytävänä enintään 8-kerroksisissa rakennuksissa edellyttäen, että pelastautuminen on mahdollista omatoimisesti tai palokunnan toimenpitein. Tämä ohjaa esimerkiksi kerrostalorakentamisessa usein pelastustien rakentamiseen.

Pelastusviranomaisella on velvollisuus valvoa pelastusteiden käyttökelpoisuutta, esteettömyyttä sekä asianmukaista merkintää. Vastuu pelastusteiden kunnossapidosta on omistajalla, haltijalla sekä toiminnanharjoittajalla. (Pelastuslaki 379/2011, 11 §.)

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen nykyisessä pelastustieohjeessa pelastustielle esitetään seuraavat vähimmäisvaatimukset (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2015, 1.):

- leveys 3,5 m
- vapaa-ajokorkeus 4,3 m
- sisäkaarteensäde 5,5m
- ulkokaarten säde 12m
- kantavuus 32t (akselipaino enintään11 t)
- kantavuus tukijalan alla 250 kN/m²
- toimintapaikan leveys 6 m(optimietäisyys rakennuksesta n. 5m)
- toimintapaikan kaltevuus pituussuunnassa enintään 7 astetta

4.3.3 Tahalliset tulipalot

”Suomessa sytytetään joka päivä 4-5 tuhopolttua. Puolet niistä alkaa kiinteistöjen pihalla olevista roska-astioista tai esimerkiksi lastauslaiturilla säilytettävistä tavaroista”. (If Vahinkovakuutusyhtiö Oy 2017.)

Pelastuslain mukaan jokaisen rakennuksen omistajan, haltijan sekä toiminnanharjoittajan tulee omalta osaltaan huolehdittava, että tulipalojen tahallisen sytyttämisen vaara on vähäinen (Pelastuslaki 379/2011, 9 §).

Jäteastioiden turvallisia etäisyyksiä on määritellyt Suomen Pelastusalan Keskusliitto. Tulipalojen mallinuksissa päädyttiin seuraaviin turvaetäisyyksiin:

• yksittäinen max 600 l jäteastia	4 metriä
• kolmen jäteastian (max 600 l) ryhmä	6 metriä
• vaihtolava 2x6 metriä	8 metriä.

Lisäksi kolmen jäteastian ryhmälle määritettiin lisäksi pystysuunnassa 8 metrin turvaetäisyys vaihtolavalle sen ollessa 11 metriä. Etäisyyksiä määrittäessä tulee ottaa huomioon mittaaminen räystäslinjan kohdalta – ei seinästä. (Suomen Pelastusalan Keskusliitto 2002, 20 - 22)

Finanssialan keskusliiton turvallisuusohjeessa vuodelta 2016 (3) esiintyy jäteastioiden suojaetäisyyksille vastaavat arvot:

Neljä metriä

- yksittäiset enintään 600 litran jäteastiat
- metalliset jäteastiat

Kuusi metriä

- jäteastiaruuhmat
- pahvirullakot

Kahdeksan metriä

- vaihtolavat
- jätekatokset
- kuormalavapino

Pelastuslaitos soveltaa edellä mainittua ohjeita roska-astioiden sijoituksessa.

Tarvittaessa jätekatokset voidaan sijoittaa lähemmäs. Tällöin jätteasiat tulee sijoittaa palo-osastoituun jätekatokseen. Jätekatoksen ollessa avoin tulee myös tuuletusseinän suuntaan täyttyä turvaetäisyydet. (Suomen Pelastusalan Keskusliitto 2002, 15.)

Pelastuslain mukaan helposti syttyvää palavaa materiaalia ei saa säilyttää rakennuksen välittömässä läheisyydessä. Palavan materiaalin säilyttäminen on kiellettyä myös ullakoilla, kellarissa ja rakennuksen alla. (Pelastuslaki 379/2011, 9 §.)

Jätehuoneet ja jätteastiatokokset tulee suunnitella lukittavaksi sekä pitää lukittuina. Lastauslaiturit suositellaan myös aidattavaksi ja lukittavaksi. Kunnollinen valaistus on tehokas keino tuhopolttojen torjunnassa. (Ympäristöministeriö 2003, 54.)

4.3.4 Muut havainnot

Ilmoituslomakkeeseen lisättiin kohta ”puute alueen yleisessä turvallisuudessa”. Kohdan tarkoituksena on puuttua tapaturmien syntyyn ja yleiseen turvallisuuteen. Kohdasta syntyvien ilmoitusten kohdalla alueen palotarkastaja joutuu tapauskohtaisesti harkitsemaan, onko asian kuntoon saattaminen pelastusviranomaisen vai mahdollisesti jonkun muun viranomaisen toimivallan alainen asia. Pelastuslain (379/2011) 4 ja 14 § velvoittavat ehkäisemään onnettomuuksia ja varmistamaan henkilöturvallisuutta.

”Tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti”. (Pelastuslaki 379/2011, 13 §). Pykälä velvoittaa kiinteistön omistajaa, haltijaa ja toiminnanharjoittajaan huolehtimaan siitä, että nuohoojan työskentely katolla on turvallista. Velvoite koskee myös huoneiston haltijaa huoneistonsa osalta.

Huollon turvallisuudesta ja pääsystä ullakoille ja katoille säädetään tarkemmin Rakentamismääräyskokoelman osassa F2. ”Kaikkiin rakennuksen osiin, joissa on säännöllisesti siivottavia, huollettavia tai tarkastettavia rakennusosia, varusteita taikka laitteita, on järjestettävä pääsy ja työskentelymahdollisuus niin, että työntekijöiden ja sivullisten turvallisuus on otettu huomioon” (RakMk F2 2001, 5.1.1.).

Mikäli katolla on huoltoa vaativa hormi tai laite, on sen luokse päästävä turvallisesti. ”Katolla sijaitseville savupiipuille, ilmanvaihtolaitteille sekä muille säännöllistä käyntiä edellyttäville rakennusosille ja laitteille on järjestettävä tarkoituksenmukainen, katkeamaton kulkutie” (RakMk F2 2001, 5.3.1.).

Pelastuslain (379/2011) 30 § velvoittaa pelastuslaitoksen tekemään suunnitelman sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta yhdessä alueen vesihuoltolaitosten kanssa. Veden tarpeen ollessa pitkäkestoista ei palokunnan yksiköiden kuljettama vesimäärä riitä. Vesihuollon katkeaminen sammutustyössä aiheuttaa tarpeettomia riskejä sammutushenkilöstölle ja hankaloittaa tehtävän suorittamista.

Sammutusveden saantiin liittyvät huoltotoimenpiteet ovat Varsinais-Suomessa vesilaitosten vastuulla. Aluevalvonnan yhteydessä Varsinais-Suomen pelastuslaitos haluaa kuitenkin testata valvonta-alueiden vesiasemat vedensaannin varmistamiseksi onnettomuustilanteissa.

4.4 Kohteen sisältä tehdyt havainnot

Turvallisuuspoikkeama lomakkeen osa C keskittyy havaintoihin, jotka pääsääntöisesti vaativat käyntiä kohteessa sisällä. Nämä havainnot liittyvät pääosin

muiden työtehtävien yhteydessä havaittujen puutteiden ilmoittamiseen alueen palotarkastajalle.

4.4.1 Poistumisturvallisuus

Mahdollisuus poistua rakennuksesta turvallisesti on ehkä tärkein turvallisuustekijä onnettomuustilanteessa. Pelastuslain (379/2011) 10 § velvoittaa pitämään uloskäytävät ja kulkureitit esteettöminä ja sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää tarvittaessa sekä turvallisesti että tehokkaasti. Pykälä kieltää myös yksiselitteisesti tavarain säilyttämisen uloskäytävillä sekä kulkureiteillä varastoissa, ullakoilla ja kellareissa.

Uloskäytävien rakentamisesta säädetään tarkemmin rakentamismääräyskokoelma E1:ssä. Sekä pelastuslaki että rakentamismääräyskokoelma lähtevät siitä, että henkilöt pääsevät poistumaan rakennuksesta turvallisesti.

Rakentamismääräyskokoelman mukaan poistumisalueella, jossa oleskellaan tai työskennellään, tulee olla vähintään kaksi erillistä uloskäytävää (RakMk E1 10.3.1). Yksi uloskäytävä kuitenkin sallitaan korkeintaan kahdeksan kerroksisessa rakennuksessa, mikäli poistumisalueen käyttötapa on asunto tai kyseessä on alle 300 m² työpaikka-, tuotanto- tai varastotila. Tällöin pelastautumisen täytyy olla mahdollista omatoimisesti tai pelastuslaitoksen toimin varatien kautta. (RakMK E1 10.3.2.)

Uloskäytävien lukitus tulee olla hätätilanteessa helposti avattavissa. Ovien lukitukset voidaan jakaa kahteen tyyppiin; 1) lukot, jotka pitää olla aina avattavissa, sekä 2) lukot, jotka tulee olla normaalin käytön aikana avattavissa. Majoitustiloissa ja hoitolaitoksissa uloskäytävien ovien tulee olla aina avattavissa. Poikkeuksena ovat hoitolaitokset, joiden luonne vaatii eristämistä. Kokoontumis- ja liiketiloissa, työpaikkatiloissa sekä tuotanto- ja varastotiloissa lukitus voidaan toteuttaa niin, että uloskäytävien ovet ovat avattavissa normaalin käytön aikana. (RakMk E1 10.6.3.)

Poistumisopastus

Turvallisen poistumisen varmistamiseksi onnettomuustilanteessa on tärkeää löytää reitti, jota myöden rakennuksesta pääsee poistumaan. ”Majoitustilojen, hoitolaitosten sekä kokoontumis- ja liiketilojen uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee yleensä varustaa poistumisopasteilla ja poistumisreitti valaistuksella.” (RakMk E1, 10.6.4.)

Pelastuslaki velvoittaa pitämään poistumisreittien opasteet ja valaistuksen toimintakunnossa ja huolehtimaan laitteiden huollosta asianmukaisesti. Rakennusten yleisten tilojen sekä koko rakennusta palvelevien järjestelmien osalta vastuussa on rakennuksen omistaja, haltija ja toiminnan harjoittaja. Huoneiston haltija vastaa hallinnassaan olevista tiloista. (Pelastuslaki 379/2011, 12 §.)

4.4.2 Palo-osastointi

Tulipalossa aineellisten vahinkojen minimoimiseksi on tärkeää, että rakennusluvan mukaiset palo-osastoinnit toimivat. Rakentamisvaiheen toteutusratkaisuilla ja materiaalivalinnoilla on asiassa suuri merkitys. Kiinteistössä tehtävät remontit sekä käyttäjien toiminta aiheuttavat helposti riskejä palo-osastoinnin toimivuuteen.

Pelastuslain (379/2011) 9 § mukaisesti rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että tulipalon leviämisen vaara on vähäinen. Toimimaton osastointi rakenteessa aiheuttaa huomattavan riskin tulipalon leviämislle.

Ehkä yleisin osastoinnin rikkova tekijä rakennuksissa on epäkuntoinen tai avoimeksi kiilattu palo-ovi. Osastoivan palo-oven tulee olla pääsääntöisesti itsestään sulkeutuva ja salpautuva. Palo-ovea voidaan normaalikäytössä pitää avoimena, mutta se tulee tällöin varustaa laitteilla, jotka sulkevat oven palotilanteessa. (RakMk E1 7.3.2.)

Osastointeja rikkoontuu rakennuksessa usein myös tehtävien remonttien yhteydessä. Osastoiviin rakenteisiin saatetaan tehdä reikä tajuamatta rakenteen olevan osastoitu, remontin yhteydessä ei ymmärretä sen heikentävän osastointia oleellisesti. Osastoivan rakenteen saa läpi saa viedä tarvittaessa putkia, kanavia johtoja ja vastaavia, mikäli läpivienti ei oleellisesti heikennä rakenteen osastointia. (RakMk E1

7.4.1.) Läpivientien osastoinneissa tulee käyttää kohteeseen sopivia palokatkotuotteita.

4.4.3 Palotekniset laitteistot

Pelastuslain (379/2011) 12 § velvoittaa pitämään palonilmaisu- sekä sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet toimintakunnossa. Automaattiset paloilmoittimet ja sprinklerilaitteistot pitää tarkastaa säännöllisesti pelastustoimen laitelain mukaisesti turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymän tarkastuslaitoksen toimesta.

Vaikka tarkastuslaitokset lähettävät määräaikaistarkastuksien pöytäkirjat pelastuslaitoksille, havaitaan laitteistoissa säännöllisesti puutteita. Keskusteluissa Luolalan paloaseman paloesimiesten kanssa nousi esille kaksi jatkuvasti esiin tulevaa puutetta: putkilukko tai sen sisältämät avaimet eivät toimi sekä laitteenhoitajan tiedot puuttuvat tai laitteenhoitaja on vaihtunut eikä tietoja ole päivitetty.

Uudet paloilmoitinjärjestelmät toteutetaan pääosin ST-ohjeen: ”paloilmoittimen suunnittelu, asennus, huolto ja kunnossapito 2009” mukaisesti sisäasiainministeriön määräyksen ”A60 Paloilmoittimien hankinta, asennus, käyttöönotto, huolto, ja tarkastus” kumouduttua.

ST-ohjeen, paloilmoittimen suunnittelu, asennus, huolto ja kunnossapito 2009, mukaan pelastuslaitokselle tulee taata helppo pääsy paloilmoittimelle. Usein pääsy varmistetaan sijoittamalla avainsäilö kiinteistön ulkoseinään palokunnan tuloreitin varrelle. (Sähkötieto 2010, 24.)

Paloilmoittimelle tulee nimetä laitteen hoitaja ja varahenkilö. Heidän tulee saada tehtävään asianmukainen koulutus. Laitteen hoitajien yhteystiedot tulee pitää ajan tasalla hätäkeskuksessa. (Sähkötieto 2010, liite 1.)

Savunpoisto

Pelastuslain (379/2011) 12 pykälä velvoittaa pitämään tässä laissa ja muissa säädöksissä vaaditut sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet

toimintakunnossa. Savunpoisto vaaditaan rakennuksiin rakentamismääräyskokoelmien säädösten perusteella.

Yksinkertaisimmillaan savunpoisto on järjestettävissä tilojen ikkunoita ja oviaukkoja käyttäen, mikäli näiden sijoitus huomioidaan suunnitteluvaiheessa. Rakentamismääräyskokoelma lähtee siitä, että ”Rakennukseen tulee suunnitella ja rakentaa sen eri tiloihin soveltuva riittävä mahdollisuus savunpoistoon.” (RakMk E1 11.4.1.)

Savunpoisto voidaan jakaa karkeasti kahdella eri luokittelulla: painovoimaiseen ja koneelliseen savunpoistoon toteutustapansa perusteella, toisaalta savunpoisto voidaan luokitella automaatiotason perusteella luokkiin I - III. Savunpoistotasolla I ovat normaalit ikkunat ja ovet, tasolla II palokunnan käynnistettävissä oleva savunpoistolaitteisto ja tasolla III savunpoisto on automaattinen ja käynnistyy ilman pelastuslaitoksen toimintaa. (RIL 2012, 38-40.)

Savunpoistoon annetaan tarkempia ohjeita ja mitoitusperusteita rakentamismääräyskokoelmissa E1, E2 ja E4 sekä Suomen rakennusinsinööriliitto RIL ry:n oppaassa RIL 232-2012, Rakennusten savunpoisto, Suunnittelu toteutus ja ylläpito. Opas käsittelee savunpoistoa ja sen toteutusta yksityiskohtaisemmin ja antaa tarkempaa pohjaa suunnittelulle.

4.4.4 Pelastuslaitoksen operatiivinen toiminta

VIRVE-verkko

Onnistuneen pelastustoiminnan edellytyksenä on viestinnän toimivuus. Pelastusviranomaisen voi määrätä rakennuksen tai rakennelman omistajan hankkimaan viranomaisverkon toiminnan käytettävyyden kannalta välttämättömiä laitteita, mikäli kyseessä olevassa rakennuksessa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski. (Pelastuslaki 379/2011, 109 §) Viranomaisverkolla tarkoitetaan tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 250 § määritelmän mukaista viranomaisverkkoa. Arkikielessä tätä verkkoa kutsutaan VIRVE-verkoksi.

Kerrosnumerointi

Kerrosnumeroinnin tarpeellisuutta voidaan katsoa pelastustoiminnan kannalta kahdesta tärkeästä näkökulmasta: rakennuksessa olevien henkilöiden poistumisen näkökulmasta sekä palokunnan operatiivisen toiminnan kannalta. Esimerkiksi kerrostalon palossa on tärkeää, että pelastushenkilöstö löytää oikeaan kohteeseen, olkoon kyseessä huoneistoonsa loukkuun jäänyt asukas tai varsinaisen tulipalon sammuttaminen. Savuisessa rappukäytävässä on mahdollista syntyä sekaannus kerroksesta, jossa ollaan. Erehtymisen vaaraa asiassa lisää vaihteleva käytäntö maatasen kerroksen merkinnöissä. Osassa rakennuksia kerrosnumerointi alkaa nollakerroksessa ja osassa ensimmäisestä kerroksesta. Erityisen haasteen tuo rakennukset, joissa on yksi tai useita maanalaisia kerroksia. Tampereella marraskuussa 2010 kolme henkeä vaatineen tulipalon tutkintaraportissa onnettomuustutkintakeskus toteaa muissa huomioissa ja ehdotuksissa pelastustoimen törmäävän jatkuvasti kerrosnumerointeihin liittyviin ongelmiin ja toteaa, että ratkaisu ongelman ratkaisuun on hyötyynsä nähden edullinen. (Onnettomuustutkintakeskus 2010, 62.)

Pelastuslaki vaatii rakennuksen omistajaa, haltijaa ja toiminnan harjoittajaa huolehtimaan, että pelastustoiminta on onnettomuustilanteessa mahdollista ja toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi (Pelastuslaki 379/2011, 9 ja 14 §).

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen kerrostalon paloturvallisuusoppaan mukaan kerrosnumerointi on toteutettava yli 4-kerroksisiin rakennuksiin kerrostasanteille. Numerointi tulisi toteuttaa jälkiheijastavalle taustalle ja sijoittaa porrassyöksyä vastakkaiselle seinällä puolenvälin alapuolelle. (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2014, 7.)

Teknisten tilojen merkintä

Pelastuslain (379/2011) 14 § velvoittaa ryhtymään toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

4.4.5 Sähkölaitteet

Sähkölaitteisiin liittyvät palo- ja onnettomuusriskit liittyvät usein ajattelemattomuuteen tai tietämättömyyteen. Sähköpalot alkavat harvemmin laiteviasta. ”Ihmisen toiminta on laitevikaa huomattavasti suurempi syy sähkölaitteesta alkaneeseen paloon” (TUKES 2013, 33.)

Liedenpäällä säilytetyt ja syttyneet tavarat ja valvoton ruuan laitto sekä kiukaan päälle päätyneet esineet ovat palomiehille liiankin tuttuja hälytystehtäviä. Aikavälillä 03/2012 – 02/2013 tapahtuneista sähkölaitteista aiheutuneista palohälytystehtävistä 1157 aiheutui käyttäjän toiminnasta ja 769 tehtävää laitteen vioittumisesta. (TUKES 2014, 62.)

Epämääräiset sähköasennukset

Pääsääntöisesti vain sähköalan ammattilaiset, joilla on töihin asianmukaiset pätevyydet, saavat tehdä sähkötöitä. Tavallinen sähkökäyttäjä ei saa tehdä kiinteitä sähköasennuksia. Väärin käytetty tai korjattu sähkölaite voi aiheuttaa hengen- tai palovaaran. (TUKES 2015, 45.)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto listaa internetsivuillaan sähkötyöt, joita jokainen saa tehdä seuraavasti (TUKES 2017):

Jokaiselle sähkökäyttäjälle sallittuja käyttötoimenpiteitä:

- Sulakkeen vaihto (asunnon ja valonsäätimen eli himmentimen sulakkeen vaihto, automaattisulakkeen asettaminen toimintakuntoon)
- Valaisimen lampun ja sytyttimen vaihto
- Jännitteettömyyden toteaminen hyväksytyllä jännitteenkoettimella, kun tehdään jokaiselle sähkökäyttäjälle sallittuja töitä
- Vikavirtasuojakytkimen toiminnan testaus

Jokaiselle sähkökäyttäjälle sallittuja korjaus- ja asennustöitä:

- yksivaiheisen jatkojohdon korjaus ja teko

- sähkölaitteen rikkoutuneen yksivaiheisen liitäntäjohdon ja pistotulpan vaihto
- sisustusvalaisimen liittäminen valaisinliittimellä eli "sokeripalalla"
- kiinteässä asennuksessa "sokeripalan" korvaaminen uuden järjestelmän mukaisella valaisinliitinpistorasiolla sekä vioittuneen valaisinliitinpistorasian vaihto
- harrastustoimintana tehtävä sähkölaitteiden kokoonpano esim. elektroniikan rakennussarjasta ja tällaisen laitteen korjaaminen

Edellä mainitut sähkötyöt ovat sallittuja tavalliselle sähkökäyttäjälle, mikäli osaa varmasti tehdä ne oikein ja turvallisesti. Valvontatyössä tulee valitettavan usein kuitenkin vastaan tilanteita, joissa sähköasennuksia ei ole tehty turvallisesti. Näitä virheitä syntyy myös ammattilaisille.

4.4.6 Muut havainnot

Alkusammutuskalusto

Vuosina 2012 - 2013 alkusammutusta yritettiin noin joka kolmannessa tulipalossa. Lähes 90 prosentissa tulipaloista, joissa alkusammutusta yritettiin, siitä oli apua. Rakennuspaloissa, joissa alkusammutusta yritettiin, lähes 60 prosenttia tulipaloista sammutettiin ja 30 prosentissa paloa rajoitettiin. (Pelastustieto 2014, 6.)

Pelastuslain (379/2011) 14 pykälä velvoittaa varautumaan tulipalojen sammuttamiseen sellaisin toimenpitein, joihin omatoimisesti kykenee. Rakentamismääräyskokoelman mukaan ”Rakennus tulee tarvittaessa varustaa tarkoituksenmukaisilla alkusammutusvälineillä siten, että rakennuksessa olevat voivat käynnistää sammutustoimet palon alkuvaiheessa.” (RakMk E1 11.5.1.)

Tarvittavaa alkusammutuskalustoa määritettäessä pelastusviranomaisen soveltaa usein rakentamismääräyskokoelma E4:n liitteen opastavien tietojen mukaista määritelmää ”yksi sammutin jokaista alkavaa 300 m² kohti”. Sammuttimien määrä on kuitenkin pelastusviranomaisen harkinnan varassa.

Alkusammutuskalusto tulee sijoittaa esteettömään paikkaan ja kiinnittää kaatumisen ehkäisemiseksi. Alkusammutuskaluston käyttöönotto pitää olla helppoa ja nopeaa. Sammuttimen saa sijoittaa korkeintaan 150 cm korkeudella lattiapinnasta. Alkusammutuskalusto tulee merkitä siten, että ne erottuvat selkeästi. (PH-Pela, 2012, 13 - 14.)

Alkusammutuskalustossa on erittäin tärkeää huomioida sammutteen soveltuvuus kohteeseen. Valvonnan yhteydessä esiin tulee jatkuvasti muun muassa ravintoloiden keittiöitä, joissa on jauhesammutin. SFS-EN 3-7 standardiin lisättiin vuonna 2007 käsisammuttimien teholuokka F eli soveltuvuus niin sanottuihin elintarvikerasvoihin.

Tulisija ja hormi

Pelastuslain (379/2011) 13 § velvoittaa rakennuksen omistajaa, haltijaa ja toiminnanharjoittajaa huolehtimaan tulisijojen ja savuhormien nuohouksesta alueen pelastustoimen määrittelemällä tavalla. Tulisijat ja hormit tulee nuohota vuoden välein, pois lukien avotakan tulipesää ja omassa yksityisessä käytössä olevaa vapaa-ajan asuntoa, jotka on nuohottava kolmen vuoden välein. Nuohoustyöstä annettavaan todistukseen tulee merkitä havaitut puutteet ja viat. (Sisäasiainministeriön asetus nuohouksesta 539/2005, 2 ja 5 §.)

5 PALOTARKASTAJAN TOIMINTA ILMOITUKSEN SAAVUTTUA

Pelastuslain (379/2011) 79 § velvoittaa pelastuslaitoksia laatimaan valvontasuunnitelman. Valvontasuunnitelmassa tulee määritellä suoritettavat palotarkastukset ja valvontatoimenpiteet. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa 2017 - 2020 määritellään palotarkastuksia ja valvontaa muun muassa seuraavasti:

Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvontaa ovat dokumenttien perusteella tehdyt viranomaispäätökset ja muut viranomaisen määrittelemät toimenpiteet, jotka kohdistuvat pelastuslaitoksen valvonnan kohteena oleviin rakennuksiin/toiminnallisiin kokonaisuuksiin tai yleisötapahtumiin

Jälkitarkastus

Valvontakäynti, jossa valvotaan, että palotarkastuksessa aiemmin annettuja korjausmääräyksiä on noudatettu. Jälkitarkastus toimitetaan palotarkastuksella annettujen määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä palotarkastusta.

Yleinen palotarkastus

Valvontasuunnitelman mukaisin määrävälein tehtävä pelastusviran- omaisen valvontakäynti, josta käytetään myös nimikettä määräaikainen palotarkastus

Ylimääräinen palotarkastus

Pelastusviranomaisen harkinnan mukaan suoritettava valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä ennakoimattomia palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraavien erityisten syiden vuoksi:

- nuohoojan, tarkastuslaitoksen tai toisen viranomaisen ilmoitus palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä puutteista
- huomattavaa palovaaraa aiheuttavan rakennus- tai muun työmaan aloittamisen yhteydessä

- epäily, että palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkilöturvallisuudessa on oleellisia puutteita

- teematarkastukset esim. muiden viranomaisten kanssa

(Varsinais-Suomen pelastuslaitos valvontasuunnitelma, 4 - 5.)

Turvallisuuspoikkeamalomakkeen saatuaan alueen palotarkastajan tulee arvioida tarvittavat toimenpiteet puutteen korjaamiseksi. Palotarkastajan tulee myös arvioida, kuinka kiireellisesti havainnon aiheuttanut puute vaatii toimenpiteitä.

Palotarkastajan arvioidessa puutteen aiheuttaman riskin tai vaaran pieneksi ei ole välttämättä tarpeen tehdä kohteessa ylimääräistä palotarkastusta. Asian voi hoitaa korjauskehotuksella, asiakirjavalvonnalla tai suullisesti. Muissa toimenpiteitä vaativissa ilmoituksissa lähtökohtaisesti tulee tehdä yleinen palotarkastus. Valvonta voidaan hoitaa myös yleisenä palotarkastuksena, mikäli valvontaluokittelun mukainen tarkastusväli osuu kohdalle.

Pelastuslain (379/2011) 81 § luo pelastusviranomaiselle velvoitteen antaa korjausmääräyksiä valvontatehtävillään havaitsemiin puutteisiin, jotka koskevat pelastuslaissa säädettyjen velvoitteiden toteuttamista. Pelastuslain 81 § antaa pelastusviranomaiselle mahdollisuuden antaa korjauskehotus myös muissa laeissa säädettyjen velvollisuuksien suhteen, mikäli pelastusviranomainen katsoo havaitsemiensa puutteiden aiheuttavan vakavan vaaran henkilöturvallisuudelle. Puutteesta tulee ilmoittaa asianomaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli puutetta ei voida heti korjata. Virheellisen menettelyn tai puutteen aiheuttaessa välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran pelastusviranomaiselle on oikeus keskeyttää toiminta heti.

Pelastusviranomaisella on oikeus suorittaa palotarkastus rakennuksessa, rakennelmassa sekä muissa kohteissa. Pelastusviranomaisella on oikeus päästä tarkastamaan kaikki tilat, paitsi pelastuslain 83 § mukaiset puolustusvoimien salassa pidettävät kohteet. (Pelastuslaki 379/2011, 80 §.)

Palotarkastuksesta tai muusta valvontatehtävästä on laadittava pöytäkirja. Pöytäkirjaan tulee yksilöidä tarkastettu kohde, selittää tarkastuksen kulku ja esittää

tarkastajan tekemät keskeiset havainnot sekä kohteen edustajan antama selvitys, johtopäätökset ja niiden perustelut. Pöytäkirja tulee laatia myös pelastusviranomaisen antaessa muun valvonnan yhteydessä pelastuslain 81 §:ssä tarkoitetun korjausmääräyksen tai keskeyttää välittömän tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran aiheuttavan toiminnan. Pöytäkirja tulee toimittaa asianomaisten tietoon viipymättä. (Pelastuslaki 379/2011, 80 §.)

Eriyisesti annettaessa korjausmääräyksiä tulee ottaa huomioon hallintolain mukainen asianosaisen kuuleminen. ”Asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.” (Hallintolaki 434/2003, 34 §.)

Pelastusviranomaisella on oikeus keskeyttää toiminta ja määrätä välittömiä toimenpiteitä havaitessaan valvontatehtävällä tai muuten puutteellisuutta tai virheellistä menettelyä. Määräystä on noudatettava heti (Pelastuslaki 379/2011, 81 §).

Pelastusviranomaisella on pelastuslain perusteella mahdollisuus tehostaa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai toimenpiteen teettämisen uhalla laiminlyöjän kustannuksella. Uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään uhkasakosta sekä teettämis- ja keskeyttämisuhasta. (Pelastuslaki 379/2011, 105 §.)

Pelastusviranomainen voi tehdä poliisille esitutkintapyynnön laiminlyönnistä. Mikäli tekoa ei ole pidettävä vähäisenä tai teosta säädetä muualla ankarampaa rangaistusta, tulee laiminlyöntiin syyllistynyt tuomita pelastusrikkomuksesta sakkoon. (Pelastuslaki 379/2011, 106 §.)

Kaikki korjausmääräykset ja -kehotukset tulee kirjata Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen käytössä olevaan Merlot-tietojärjestelmään. Annettaessa korjausmääräys tulee kohteessa myös suorittaa jälkivalvontaa. Korjausmääräystä ei tule myöskään antaa käymättä itse henkilökohtaisesti kohteessa.

6 POHDINTA

6.1 Kehityshankkeen arviointi

Opinnäytetyön pohjana toimi kehityshanke Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella. Kehityshankkeen tarkoitus oli luoda ohjeistus aluevalvonnan aloittamiseksi pelastuslaitoksen alueella. Kehityshanke lähti liikkeelle pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmaan tehdystä kirjauksesta alue- ja teemavalvonnan hoitamisesta. Tarvittiin ohje, jonka pohjalta asiaa lähdetään toteuttamaan.

Ohjeen suunnittelu aloitettiin pohtimalla asioita, joita aluevalvonnassa voitaisiin havaita ja jotka olisivat palo- ja henkilöturvallisuuden kannalta tärkeitä asioita. Ilmoituslomaketta suunniteltaessa heräsi keskusteluissa työn tilaajan kanssa ajatus mahdollisuudesta käyttää samaa lomaketta myös normaalien työtehtävien yhteydessä havaittujen turvallisuuspuutteiden ilmoittamiseen.

Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle ei ole aiemmin ollut olemassa selkeää käytäntöä siitä, miten työtehtävien yhteydessä havaitut puutteet saadaan palotarkastajien tietoon. Päätöksellä tehdä yksi lomake sekä aluevalvontaan että muihin havaintoihin pyrittiin kehittämään yksinkertainen helposti muistettava tapa ilmoituksen tekoon. Yksi lomake selkeyttää ja laskee mielestäni ilmoitusten tekemisen kynnyksiä. Nykytyöympäristössä on lukematon määrä muitakin ohjeita ja lomakkeita, joita joudutaan täyttämään.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen tahtotila saada myös alueen sopimuspalokunnat tekemään havaintoja ohjasi toimintamallin kehitystä suuresti. Toimintamalli aluevalvonnassa haluttiin pitää samana sekä vakituisella että sopimushenkilökunnalla. Tästä syystä kaikki havainnoista tehtävät korjauskehotukset ja -määräykset antaa palotarkastaja poiketen esimerkiksi Länsi-Uudenmaan mallista, jossa omakotitaloissa havaituista puutteista jätetään aluevalvonnan yhteydessä ”turvallisuushavainto ilmoitus” heti kiinteistön postilaatikkoon.

Opinnäytetyön pohjana toimivassa kehityshankkeessa oli aluevalvonnan lisäksi tarkoitus selvittää myös teemavalvontaan liittyvää ohjeistusta. Alkuun kehityshankkeessa pohdittiin mahdollisuutta tehdä yksi yleinen ohje joka kattaisi kaiken teemavalvonnan Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen alueella. Selvitettäessä mahdollisia valvontateemoja kävi nopeasti selväksi, ettei yleisohjeen tekeminen ole mahdollista. Jokainen teemavalvonta vaatii oman ohjeistuksen valitun teeman perusteella. Työn tilaajan kanssa sovittiin, että tämän kehityshankkeen osalta teemavalvonnan ohjeistuksen kehitys lopetetaan.

Opinnäytetyössä käytettävää materiaalia on ollut todella paljon, mutta materiaali on koostunut pääosin laeista, määräyksistä ja ohjeista. Toisaalta suoraan aluevalvontaa koskevaa materiaalia on ollut todella vaikeaa löytää. Ainoat aluevalvonnasta löytämäni materiaalit ovat pelastuslaitosten valvontasuunnitelmissa olleet kirjaukset aluevalvonnan toteuttamisesta sekä Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen Power Point esitys, jolla työvuorot perehdytetään aluevalvontaan.

Materiaalia hakiessa käytettiin Pelastusopiston kirjaston tietokantaa ja internetin hakukoneita sekä suomen- että englanninkielisen materiaalin etsimiseen. Materiaalin vähyyden aiheuttaessa ihmetystä käytin hyödyksi myös kontaktejani Turun ammattikorkeakoulussa projektitoita tekevän tuttavani avulla. Yritimme hakea materiaalia ”Primo Central Index -artikkeliviitetietokannasta, joka pitää sisällään ulkomaisten artikkeleiden ja julkaisujen viitetiedostoja sekä linkkejä kokoteksteihin” Tietokanta pitää sisällään myös suurimmat artikkelijulkaisijat kuten EBSCO publishing, Elsevier: Science Direct sekä Emerald Journals (EMERALD) (Marcus Penttinen, henkilökohtainen tiedonanto 14.3.2017). Opinnäytetyön viime metreillä tilaajan puolelta ohjaajana toimiva Kari Kummunsalo paljasti minulle, että juuri aluevalvonnasta löytyvän materiaalin puute johti ehdottamaan kehityshanketta ja sitä kautta opinnäytetyön tekemiseen aiheesta.

Aluevalvonnan kehityksen tueksi ei ollut olemassa materiaalia. Tämä opinnäytetyö toimii toivottavasti tienavaajana ja herättämään ihmisiä miettimään asiaa tarkemmin. Erityisesti valvonta-alueiden määrittelyjen perusteiden tutkimisessa olisi mielestäni mahdollisuus kokonaiselle opinnäytetyölle.

6.2 Onnistumiset ja epäonnistumiset

Opinnäytetyön tekemistä on varjostanut koko ajan myös aikatauluongelmat. Opinnäytetyön aiheen etsimiseen kului liian pitkään ja aiheen löytymisen jälkeen opinnäytetyön ohjaavan opettajan valintaan liittyvien käytäntöjen muuttuminen siirsi vielä omalta osalta ohjaavan opettajan saamista työlle. Opinnäytetyö oli jo huomattavan pitkällä, kun vihdoinkin sain työlle ohjaavan opettajan. Erityisesti työn alkuvaiheessa olisi varmasti ollut hyötyä, mikäli tukea olisi ollut tarjolla enemmän. Lisäksi pelastusopiston muuttunut käytäntö, jonka mukaan opinnäytetyöseminaarissa saa esittää vain täysin valmiin opinnäytetyön, vei aikaa opinnäytetyön tekemiseltä.

Alkuperäisessä suunnitelmassani ensimmäinen aluevalvontaan liittyvä pilotointi olisi tehty Luolalan paloaseman työvuorojen toimesta opinnäytetyöhön liittyen. Koulutuksien osalta työvuorojen muuttunut vuosikello sekä uusien kemikaaliyksiköiden käyttöönotot tekivät pilotoinnin muutenkin kireässä aikataulussa mahdottomaksi.

Aluevalvonnan pilotoinnin puutteen koen suurimpana epäonnistumisena opinnäytetyössäni. Opinnäytetyö olisi ollut huomattavasti laadukkaampi, mikäli näitä kokemuksia olisi päästy analysoimaan.

Ottaen huomioon kaikki työhön liittyvät aikatauluongelmat olen kuitenkin tyytyväinen syntyneeseen ohjeeseen ja turvallisuuspoikkeamalomakkeeseen. Erityisesti turvallisuuspoikkeama lomakkeen kehityksessä joutui perehtymään syvällisemmin eri lakeihin ja määräyksiin.

Turvallisuuspoikkeamalomakkeen valinnoissa jouduttiin tekemään ratkaisuja lomakkeeseen laitettavien asioiden suhteen. Tehdyt valinnat sekä perusteet, miksi jotkin asia jätettiin pois, herättävää varmasti lomakkeen käyttäjissä ja opinnäytetyön lukijoissa osittain eriäviä mielipiteitä, mutta mielestäni kykenen perustelemaan kaikki tehdyt ratkaisut. Lomakkeeseen valittaessa ilmoitettavia asioita joutuu väkisin tekemään kompromisseja. Lomake haluttiin pitää sekä yksinkertaisena että kattavana ja tässä koen onnistuneeni.

Turvallisuuspoikkeamalomakkeen valmistuttua kysyttiin vielä viimeiset mielipiteet sen selkeydestä ja ideasta asian takana. Nämä keskustelut tehtiin henkilöiden kanssa, joille hanke oli kokonaisuudessaan uusi. Kehityshankkeessa mielipiteensä antaneet rajattiin tarkoituksellisesti pois. Keskusteluissa lomaketta pidettiin selkeänä ja tarpeellisena. Suurimpana ongelmana pidettiin asian jalkauttamista henkilöstölle. Miten asia hoidetaan niin, ettei se häviä muiden lomakkeiden joukkoon?

Loppuvaiheessa saatu palaute vaihteli yllättävän vähän henkilön työtehtävän perusteella. Palautetta kysyttiin palomestarilta, palomiehiltä, ensihoitajilta sekä sopimuspalokuntalaiselta. Palautteeseen tasaisuuteen vaikutti varmasti se, ettei kyselyä toteutettu satunnaisella tai laajalla otannalla.

6.3 Oma oppiminen

Opinnäytetyön aiheen löydyttyä itse opinnäytetyöprosessi kesti noin kaksi kuukautta. Onneksi löysin nopeasti opinnäytetyölle kantavan ajatuksen turvallisuuspoikkeamalomakkeesta, jonka ympärille aluevalvontaohjetta lähdettiin tekemään. Prosessiin matkalla mukaan tullut ajatus työtehtävien yhteydessä tehtävien havaintojen ilmoittamisesta selkeytti lopullisesti asian minulle.

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n olin aiemmin käsittänyt vain ongelma-asumiseen liittyväksi asiaksi. Pykälän perusteellisempi tutkiminen herätti tajuamaan ilmoitusvelvollisuuden koskevan myös havaintoja ongelma-asumisen ulkopuolella. Ohjeen tekemisessä jouduin käymään lävitse hyvin suuren määrän lakeja, määräyksiä sekä ohjeita. Asioiden läpikäynti muutaman vuoden työskentelyn jälkeen toimi hyvänä muistin virkistysenä. Syvällisempi perehtyminen määräyksiin on herättänyt useita ajatuksia, joita palotarkastuksen kursseille osallistuessa ei työkokemuksen puutteen vuoksi vielä ollut.

Kehityshankkeessa syntynyt turvallisuuspoikkeamalomake oli alkuun projektin pääosassa. Lomakkeen ensimmäisen version myötä oli helppo lähteä tekemään opinnäytetyöhön perusteluja valinnoille. Perustelujen valmistuttua itse ohjeen kirjoitus oli nopea tehtävä. Mikäli vielä joskus opiskelemaan päädyn, ainut varma

asia on, että opinnäytetyön tai vastaavan päättötyön tekemisen pitää olla aikaa huomattavasti enemmän käytettävissä.

6.4 Omaa pohdintaa

Aluevalvonnan jalkauttaminen erityisesti vakituisen henkilöstön pariin on haastavaa. Kahvipöydässä keskustellessa työvuorojen kanssa aluevalvonnasta sai jatkuvasti tarkentaa, että kyseessä ei ole uutta yritystä palauttaa vanhoja omakotitalojen aluepalotarkastuksia heidän tehtäviinsä. Työvuorot ovat selkeästi aikoinaan kokeneet aluepalotarkastukset hyödyttömänä asiana. Aluevalvonnan jalkauttamisessa tulee kiinnittää erityisesti huomiota työvuorojen motivaation löytämiseksi ja ylläpitämiseksi. Toisaalta ohjeistuksia annettaessa sopimuspalokunnille joudutaan todennäköisesti pikemminkin rauhoittelemaan heidän intoaan sekä muistuttamaan, ettei aluevalvonta anna heille oikeuksia antaa määräyksiä havaitsemistaan puutteista.

Aluevalvonnan ja turvallisuuspoikkeamalomakkeen käyttöönoton yhteydessä on tärkeää ohjeistaa henkilökunta asiasta selkeästi. On enemmän kuin todennäköistä, että ohjeen jalkautus palomiehille ja ensihoitajille löytyy hankkeen edetessä omista työtehtävistäni. Tekemäni ohjeen perusteella on helppo luoda esimerkiksi lyhyt Power-Point-esitys perehdytyksen tueksi.

Aluevalvonnan jalkauttamista miettiessäni järkevimmäksi ratkaisuksi koen palomiesten osalta työvuorojen aamuisten Lync-kokousten yhteydessä pidettävän lyhyen pohjustuksen. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella kilpailukyky sopimuksen mukainen työajan pidennys hoidetaan ensihoidossa ylimääräisinä koulutuspäivinä. Näissä koulutuspäivissä on aina koko työvuoro, mikä ei muuten tapahdu käytännössä katsottuna ikinä ensihoidon puolella, ja on mielestäni ainut järkevä tapa hoitaa asian perehdytys. Oma iso haasteensa tulee olemaan sopimuspalokuntien perehdytys. Asiaa pohditaan saatujen kokemuksella tarkemmin kehityshankkeen jatkuessa.

Onnettomuuksien ehkäisytyön tulisi perustua nykyisin riskipohjaiseen arviointiin. Työtä tehdessäni jouduin pettymään Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen riskianalyysin tarjoamaan tukeen. Riskianalyysissä on menty viime vuosina

laitoksellamme selkeästi eteenpäin, ja toivon tämän hankkeen omalta osaltaan pakottavan riskianalyysiä jälleen hieman tehokkaammaksi.

On mielestäni erittäin hyvä, että riskienhallinnan puolella on herätty valvontasuunnitelman tarjoamaan mahdollisuuteen valjastaa pelastuslaitoksen muuta henkilöstöä tekemään havaintoja palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä. Ainoa pelkoni asiassa on, että suunnitelma haudataan tai asian jalkautus epäonnistuu. Teen mahdollisuuksieni mukaan kaiken, ettei näin pääse käymään.

LÄHTEET

Finanssialan keskusliitto, 2016. Tuhopolttojen torjunta. Turvallisuusohje.

Hallintolaki 434/2003.

HE 2010. Hallituksen esitys pelastuslaiksi 257/2010. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100257.pdf> 15.2.2017

If Vahinkovakuutus Oy 2017. Roskispalo on ehkäistävissä oikeilla toimenpiteillä.
www-dokumentti. <https://www.if.fi/yritysassiakkaat/vakuutukset/omaisuusvakuutukset/omaisuusvakuutus/tuhopoltot>. 28.02.2017.

LUP, 2010. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos. Pelastustien suunnittelu ja toteutusohje,
www-dokumentti. <http://www.lup.fi/download/noname/%7B91EEDBC1-E6DE-44F5-89ED-B39E0D1BEECB%7D/18337> 6.3.2017

Maankäyttö ja rakennusasetus 895/1999

Maankäyttö- ja rakentamislaki 132/1999.

Onnettomuustutkintakeskus 2010. Kolmen ihmisen kuolemaan johtanut tulipalo kerrostalossa Tampereella 22.11.2010. Tutkintaselostus. www-dokumentti.
http://turvallisuustutkinta.fi/material/attachments/otkes/tutkintaselostukset/fi/muutonnettomuudet/2010/b22010y_tutkintaselostus/b22010y_tutkintaselostus.pdf. 6.3.2017.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2015. Riskianalyysityöryhmän raportti 2012 - 2014. www-dokumentti. http://www.pelastuslaitokset.fi/upload/1456234247_2015_2_riskianalyysit.pdf 10.3.2017

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto, 2016. Rakennuspalojen aineellisten vahinkojen riippuvuus toimintavalmiusajasta vuosina 2011 - 2015. www-dokumentti.
<http://www.pelastuslaitokset.fi/js/upload/Julkaaisu-52016-Rakennuspalojen-vahingot-ja-toimintavalmiusaika.pdf> 16.3.2017

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastustieto 2014. Pelastustieto lehti 3/2014. Palo ja pelastustieto Ry. Helsinki.

PH-Pela 2012. Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Kiinteistön alkusammutuskaluston valinta ja sijoitus. www-dokumentti. https://www.phpela.fi/easydata/customers/phpela/files/ohjeet/ohjeet_20130527091941_alkusammutusopas_phpela.pdf. 9.3.2017.

PH-Pela, 2014 Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Rivitalon paloturvallisuusopas Taloyhtiön hallitukselle. www-dokumentti. https://www.phpela.fi/easydata/customers/phpela/files/ohjeet/ohjeet_20140729085251_rivitalon_paloturvallisuusopas.pdf 1.3.2017

Rakentamismääräyskokoelma E1. Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta, 2011.

Rakentamismääräyskokoelma E2. Ympäristöministeriön asetus tuotanto- ja varastorakennusten paloturvallisuudesta, 2005.

Rakentamismääräyskokoelma E4. Ympäristöministeriön asetus autosuojien paloturvallisuudesta, 2005.

Rakentamismääräyskokoelma F2. Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta, 2001.

RIL 2012. RIL 232-2012, Rakennusten savunpoisto. Suunnittele, toteutus ja ylläpito. Tammerprint, 2012.

Sisäasiainministeriö 2012a. Turvallisempi huomina - Sisäisen turvallisuuden ohjelma. www-dokumentti. http://intermin.fi/download/35099_262012_STO_III_fi.pdf. 2.2.2017.

Sisäasiainministeriö 2012b. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2012. Helsinki.

Sisäasiainministeriön asetus nuohouksesta 539/2005

Sisäministeriö 2016. Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – pelastustoimen strategia 2025. www-dokumentti. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75092/Pelastustoimen%20strategia_NETTI_270516.pdf 10.3.2017

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002. Pihan jäteasiat ja tuhopolttojentorjunta. Helsinki.

Sähkötieto 2010. Paloilmoittimen suunnittelu, asennus, huolto ja kunnossapito 2009. Tammerprint Oy. Tampere.

Tietoyhteiskuntakaari 917/2014.

TUKES 2013. Sähkö palon syttymissyynä, tutkimusraportti. www-dokumentti. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/sahko_palon_syttymissyyna.pdf. 8.3.2017.

TUKES 2014. Sähkölaitteista aiheutuneet tulipalot ja palovaarat suomessa – esiselvitys. Raportti. www-dokumentti. http://www.tukes.fi/Tiedostot/julkaisut/Sahkolaitteistoista_aiheutuneet_tulipalot_ja_palovaarat_2014.pdf. 8.3.2017.

TUKES 2015. Kodin sähköturvallisuus. Opas. www-dokumentti. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_oppaat/Kodin_sahkoturvallisuus_web.pdf 12.3.2017

TUKES 2017. Tee se itse – sähkötyöt. www.dokumentti. <http://www.tukes.fi/Kuluttajille/Sisustus-ja-remontointi/Tee-se-itse--sahkotyot/> 12.3.2017

Valtioneuvosto 2016. VNS 5/2016 vp. Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta. www.dokumentti. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/VNS_5+2016.pdf 16.3.2017

Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2014. Kerrostalo paloturvallisuusopas. www-dokumentti http://www.vspelastus.fi/sites/default/files/atoms/files/kerrostalon_paloturvallisuusopas_2014_0.pdf 1.3.2017

Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2015. Pelastustieohje.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2016. Asuinrakennuksen omavalvontalomake 2016. www-dokumentti http://www.vspelastus.fi/sites/default/files/atoms/files//omavalvontalomake_2016.pdf 28.2.2017

Varsinais-Suomen pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2017 – 2020

Ympäristöministeriö 2003. Ympäristöopas 39. Edita Prima Oy. Helsinki.

OHJE ALUEVALVONNASTA JA TURVALLISUUSPOIKKEAMASTA ILMOITTAMISESTA

Turku	Loimaa	Parainen	Salo	Uusikaupunki
Eerikinkatu 35	Lamminkatu 48	Bläsnäsintie 7	Kaakelitehtaankatu 4	Liljalaaksonkatu 25
20100 Turku	32200 Loimaa	21600 Parainen	24260 Salo	23500 Uusikaupunki

1 JOHDANTO	3
2 OHJEEN TAUSTAT	4
3 ALUEVALVONTA	5
3.1 Vakituinen henkilöstö	6
3.2 Sopimuspalokunnat	7
4 ILMOITUSVELVOLLISUUS JA ILMOITUKSEN TEKEMINEN	8
4.1 Ilmoitusvelvolliset tahot	8
4.2 Ilmoituksen teko	9
4.3 Kohteen edustajalle välitettävät tiedot	9
4.4 Ilmoitustietojen käyttö	10
5 ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖ	11
5.1 Osa A, Kohteen perustiedot	12
5.2 Osa B, Havainnot ulkoa	12
5.3 Osa C, Havainnot kohteen sisältä	14
6 TURVALLISUUSPOIKKEAMALOMAKKEEN KÄSITTELY	17
LÄHTEET	18
LIITE 1 TURVALLISUUSPOIKKEAMALOMAKE	19
LIITE 2 PROSESSIKAAVIO ILMOITUKSEN KÄSITTELYSTÄ	21
LIITE 3 ESIMERKKIVALOKUVAT	22

1 JOHDANTO

Onnettomuustilanteessa on ensisijaisen tärkeää saavuttaa kohde ilman turhia viivästyksiä. Puuttuva osoitmerkintä tai pelastustiellä sijaitseva este voi viivästyttää avun pääsyä perille kriittisesti. Aluevalvonnalla ja turvallisuuspoikkeamalomakkeella pyritään tehostamaan pelastuslain mukaisia valvontavelvoitteita sekä alentamaan ilmoituskynnystä.

Pelastustoimen ja ensihoidon henkilöstö tekee kentällä liikkeessään paljon havaintoja turvallisuuteen vaikuttavista puutteista ja onnettomuusriskeistä, joihin tulisi puuttua. Ohjeen mukana oleva turvallisuuspoikkeamalomake tulee selkeyttämään käytäntöä, jolla havaitusta puutteesta tai riskistä ilmoitetaan kyseisen alueen palotarkastajalle. Samaa lomaketta tullaan käyttämään sekä aluevalvonnan yhteydessä, että päivittäisten työtehtävien yhteydessä tehdyissä havainnoissa.

Pelastuslain (379/2011) 42 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus mielletään nykyisin lähinnä ongelmiasumiseen liittyvien ilmoitusten tekoon. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös muissa kiinteistöissä tai kohteissa havaittuja puutteita. Viranomainen on 42 § mukaan velvollinen ilmoittamaan virkatoimiensa yhteydessä havaitsemastaan ilmeisestä palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä. Kyseinen ilmoitusvelvollisuus koskee myös kunnan ja muiden julkisyhteisöjen palveluksessa olevaa henkilöstöä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös pelastustoimen henkilöstöä.

Ohjeeseen liittyvä turvallisuuspoikkeamalomake tulee täyttää aluevalvonnan tai työtehtävien yhteydessä tehdystä turvallisuushavainnosta. Pelastuslaitos toivoo, että ilmoitukset tehdään sähköisesti. Mikäli ilmoituksen tekijällä on tiedossa alueen palotarkastaja, voi ilmoituksen toimittaa hänelle suoraan. Muussa tapauksessa ilmoitus tulee lähettää sähköpostilla osoitteeseen palotarkastaja.pelastuslaitos@turku.fi. Ilmoitusta voi halutessaan täydentää esimerkiksi valokuvalla. Ilmoituksen toimittamisesta kerrotaan enemmän ohjeen luvussa 4.

2 OHJEEN TAUSTAT

Pelastuslain (379/2011) 78§ edellyttää pelastuslaitokset valvomaan lain toisen ja kolmannen luvun säännösten noudattamista. Säännösten noudattamista valvotaan palotarkastuksilla ja muilla toimenpiteillä. Varsinais-Suomen pelastuslaitos on määritellyt valvontasuunnitelmassaan yhdeksi toimenpiteistä alue- ja teemavalvonnan.

Aluevalvonta ja omavalvonta nuohousilmoitusten kanssa muodostavat omavalvonnan piirissä olevien kohteiden osalta valvontakokonaisuuden. Aluevalvonta täydentää valvontaa myös muiden asuinrakennusten ja valvontaluokittelun mukaisten A1-A6 kohteiden valvontaa.

Aluevalvonta vastaa omalta osaltaan sisäisen turvallisuuden ohjelman ja pelastustoimen strategian mukaisiin toimenpiteisiin kansalaisten turvallisuuden ja turvallisuudentunteen parantamiseksi. Aluevalvonnalla saadaan toteutettua myös kansalaisten silmissä hyvin näkyvää valvontaa.

Aluevalvontaohjeen kehityksessä lähdettiin kysymyksestä, mistä aluevalvonnan yhteydessä pitäisi ilmoittaa. Tämän kysymyksen pohjalta kehitettiin lomake turvallisuuspoikkeamasta ilmoittamista varten.

Vuoden 2017 aikana on tarkoitus ottaa ensiaskeleet aluevalvonnan tuomiseksi pelastuslaitoksen valvontatyökalujen joukkoon. Kehityshankkeen ensivaiheessa hankittujen kokemusten perusteella aluevalvontaa on tarkoitus kehittää eteenpäin ja lisätä vuoden 2018 vuosikelloon täysipainoisena toimintana.

3 ALUEVALVONTA

Aluevalvonnan tarkoituksena on tehdä kiinteistöjen ulkopuolelta havaintoja turvallisuuspoikkeamista. Aluevalvontaa tekee Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella sekä vakituinen henkilöstö että sopimuspalokunnat. Havaittujen puutteiden vaatimista toimenpiteistä (mm. korjauskehoitus, korjausmääräys) vastaa alueen palotarkastaja.

Aluevalvonnassa kiinnitetään huomiota erityisesti:

- Osoitmerkintöihin
- Pelastusteihin
- Tuhopolttojen torjuntaan
- Sammutusveden saatavuuteen
- Paikallistuntemukseen

Valvonta toteutetaan ajoneuvoilla ennalta määrätyillä alueilla. Aluevalvonnan havainnot tehdään rakennusten ulkopuolelta. Aluevalvontaa tekevän henkilöiden ei tarvitse ottaa yhteyttä kohteen edustajiin. On kuitenkin suotavaa valistaa havaituista puutteista, mikäli kohteen edustaja on paikalla.

Aluevalvonnan tueksi kehitettiin turvallisuuspoikkeamalomake, jolla havaitut puutteet tulee ilmoittaa alueen palotarkastajille.

3.1 Vakituinen henkilöstö

Työvuoroille jaetaan palomestarien toimesta tiedot valvonta-alueesta, joka tulee tarkastaa. Aluevalvonnan tarkoituksena on myös parantaa työvuorojen paikallistuntemusta. Aluevalvontaa tehdessään pelastusyksikkö on normaalissa hälytysvalmiudessa. Mikäli aluevalvontaa tehdessä hälytysilmoitus katkaisee valvonnan, jatketaan määritetyn alueen valvonta tarvittaessa myöhemmin loppuun.

Ennen annetulle alueelle siirtymistä työvuoron tulee tehdä itselleen suunnitelma, miten annettu alue tullaan käymään läpi. Havainnot tulee kirjata ylös valvonnan yhteydessä eikä vasta palattua asemalle virheiden välttämiseksi. Valvotusta alueesta tulee pitää jatkuvaa kirjanpitoa. Kirjanpito voidaan hoitaa merkitsemällä karttaan valvotut kadut tai listaamalla valvotut kadut taulukkomuodossa.

Aluevalvonnassa havaitut puutteet tulee kirjata turvallisuuspoikkeamalomakkeeseen ja toimittaa keskitetysti alueen palotarkastajalle. Valvonta-alueen määrittelystä vastaa alueen palotarkastaja. Turvallisuuspoikkeamalomakkeen täyttöohje on tämän ohjeen luvussa 4.

Aluevalvontaa tekevän yksikön tulee varmistaa kaikkien valvonta-alueellaan sijaitsevien vesiasemien toiminta.

3.2 Sopimuspalokunnat

Sopimuspalokunnille valvonta-alueet jakavat asemamestarit. Valvonta toteutetaan erikseen sovittuna ajankohtana esimerkiksi koulutusohjelman mukaisen katukoulun yhteydessä. Tavoitteena on saada 2018 kaikki sopimuspalokunnat tekemään aluevalvonta suunnilleen samaan ajankohtaan.

Aluevalvontaa tehdessään pelastusyksikkö on normaalissa hälytysvalmiudessa. Mikäli aluevalvontaa tehtäessä hälytysilmoitus katkaisee valvonnan, jatketaan määritetyn alueen valvonta tarvittaessa myöhemmin loppuun.

Ennen aluevalvonnan aloittamista tulee tehdä suunnitelma, miten annettu alue saadaan valvottua tehokkaasti. Suunnitelmaa tehdään sekä itseä varten, että toiminnan tehostamiseksi. Aluevalvonnassa havaitut puutteet tulee kirjata heti ylös erehdysten minimoimiseksi. Valvotusta alueesta tulee pitää aktiivista kirjanpitoa. Kirjanpito voidaan hoitaa merkitsemällä karttaan valvotut kadut tai listaamalla valvotut kadut taulukkomuodossa.

Ilmoitukset tulee toimittaa Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen turvallisuuspoikkeamalomakkeen välityksellä. Lomakkeen täyttöohjeet ovat tämän ohjeen luvussa 4. Havaintojen pohjalta tehdyt turvallisuuspoikkeamailmoitukset tulee toimittaa asemamestarille joka välittää ne alueen palotarkastajalle jatkotoimenpiteitä varten. Myös listaus valvotusta alueesta tulee toimittaa asemamestarin kautta alueen palotarkastajalle.

Aluevalvontaa tekevän yksikön tulee varmistaa valvonta-alueellaan sijaitsevien vesiasemien toiminta.

4 ILMOITUSVELVOLLISUUS JA ILMOITUKSEN TEKEMINEN

Milloin ilmoitus turvallisuuspoikkeamasta tai ilmeisestä onnettomusriskistä tulee tehdä?

Ilmoitus turvallisuuspoikkeamasta tulee tehdä alueen palotarkastajalle, mikäli havaitaan turvallisuuspoikkeama, ilmeinen palovaara tai onnettomusriski. Havainto voi liittyä omaisuutta tai henkeä ja terveyttä uhkaavaan vaaraan tai kasvaneeseen onnettomusrisktiin. Havainnon ilmoittaminen perustuu täysin ilmoittajan omaan arvioon riskistä.

Mikäli mietit pitäisikö asiasta ilmoittaa, todennäköisesti ilmoitus on tarpeellinen.

Turvallisuuspoikkeamailmoitus tulee tehdä viipymättä. Toimenpiteiden arviointi on tätä ohjetta suunniteltaessa jätetty tarkoituksella alueen palotarkastajalle. Turvallisuuspoikkeamalomakkeella saatujen havaintojen on tarkoitus tuoda palotarkastajien tietoon huomiota vaativia epäkohtia.

4.1 Ilmoitusvelvolliset tahot

Hankkeen alkuvaiheessa ilmoituksia tekee lähinnä Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen henkilöstö. Pelastuslain 42 § mukainen ilmoitusvelvollisuus koskee kuitenkin myös muita viranomaisia, kuntaa, muuta julkisyhteisöä ja näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä.

Ilmoituksen tekemistä ja siitä syntyviä toimenpiteitä testataan sekä selkeytetään alkuun pelastuslaitoksen henkilöstön kanssa. Jatkossa on tarkoitus selvittää mahdollisuutta laajentaa turvallisuuspoikkeamalomakkeen käyttöä pelastuslaitoksen henkilöstön ulkopuolelle.

Pelastuslaitoksen henkilökunnan lisäksi ilmoitusvelvollisia ovat muun muassa:

- 1 Poliisit
- 2 Nuohoojat
- 3 Terveystieteiden ammattilaiset
- 4 Kuntien teknisten palvelujen työntekijät

4.2 Ilmoituksen teko

Varsinais-Suomen pelastuslaitos toivoo, että ilmoitus turvallisuuspoikkeamasta tehdään sähköisesti siihen kehitetyn lomakkeen avulla. Ilmoituksen voi tehdä halutessaan myös vapaamuotoisesti. Turvallisuuspoikkeamalomakkeen käyttö nopeuttaa asian käsittelyä ja vähentää riskiä asian viivästymiselle.

Ilmoituksen tekemisessä tärkeää on selkeästi kohdentaa rakennus tai paikka, jota ilmoitus koskee. Osoitteen ollessa epäselvä tulee ilmoitus kohdentaa lähistöllä olevien maamerkkien avulla oikeaan paikkaan. On myös erityisen tärkeää, että ilmoittaja jättää yhteystietonsa ilmoituksen yhteydessä. Tällöin palotarkastaja kykenee tarvittaessa kysymään lisätietoja ja raportoimaan, mikäli ilmoitus on aiheuttanut toimenpiteitä.

Pelastusviranomainen ei käsittele anonyymejä ilmoituksia!

Ilmoitus tulee toimittaa Varsinais-Suomen pelastuslaitokselle sähköpostitse osoitteeseen pelastuslaitos.palotarkastaja@turku.fi tai postitse osoitteeseen Varsinais-Suomen Pelastuslaitos, riskienhallinta/ilmoitukset, Eerikinkatu 35, 20100 Turku. Ilmoituksen voi jättää myös henkilökohtaisesti käymällä pelastuslaitoksen toimipisteessä. Puhelimitse ilmoituksen voi tehdä numeroon 050 433 0260. Pelastuslaitos toivoo että ilmoitukset tehdään sähköisesti.

4.3 Kohteen edustajalle välitettävät tiedot

Ilmoittajan omatessa velvollisuuden ilmoituksen tekoon ei hän voi tehdä sitä ilmoittamatta nimeään. Lähtökohtaisesti kohteen edustajalla on oikeus saada ilmoituksen tekijä tietoonsa. Ilmoittajan ollessa viranomainen on tämä pääsääntöisesti kerrottava kohteen edustajan sitä tiedustellessa. Ilmoituksen tekijää ei kerrota kohteen edustajalle, ellei sitä erikseen kysytä.

Mahdollisuuksien mukaan havainto tehtäessä tulee pyrkiä valistamaan kohteen edustajia havaitusta puutteesta ja kertoa että tulee tekemään ilmoituksen asiasta alueen palotarkastajalla.

Tilanteissa, joissa henkilöllisyyden paljastaminen voisi olla ilmoittajan turvallisuuden vaarantavaa, on mahdollista suojata ilmoittajan henkilöllisyys julkisuuslain (621/1999) 11 §:n mukaisesti. Tämä vaatii aina perustellun syyn ja tapauskohtaisen arvioinnin. Mikäli koet turvallisuutesi vaarantuvan ilmoituksen johdosta, on tästä ilmoitettava.

4.4 Ilmoitustietojen käyttö

Ilmoituksen tietoja käytetään ensisijaisesti havaittujen riskien ja vaarojen poistamiseen kohteesta. Pelastuslaitos tallentaa toimenpiteisiin johtaneet tiedot pelastuslain 91 §:n mukaiseen toimenpiderekisteriin. Ilmoitusten tietoja käytetään valvontaresurssien kohdentamisessa riskikohteisiin. Pelastusviranomaisen voi käyttää ilmoituslomakkeen tietoja myös kutsuakseen toisen viranomaisen mukaan valvontakäynnille.

5 ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖ

Varsinais-Suomen pelastuslaitos on laatinut ilmoituslomakkeen käytön helpottamiseksi täyttöohjeen. Ohjeessa pyritään selkeyttämään, onko kyseessä turvallisuuspuute, laiminlyönti vai määräysten mukainen tila. Turvallisuuspoikkeama ilmoitusta tehtäessä ei ole mahdollista olettaa ilmoittajan tuntevan kaikkia eri aikakausien määräyksiä. Ilmoituksen ja määräysten arviointi on alueen palotarkastajan tehtävä.

Ilmoittajan tulee täyttää lomake omien kykyjensä ja oman arvionsa mukaan. Lomake on pyritty pitämään yksinkertaisena. Havaittuaan puutteen ilmoittaja rastittaa vastaavan kohdan ilmoituslomakkeesta. Tarvittaessa asiaa voi tarkentaa kertomalla asiasta vapaamuotoisesti tai lisäämällä esimerkiksi kuvan sähköpostiin ilmoituksen liitteeksi. Sanonta ”kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa” pitää paikkansa myös tässä tilanteessa.

Lomake on jaettu kolmeen osaan. Osa A sisältää kohteen ja ilmoittajan perustiedot, osa B ulkoa tehdyt havainnot ja osa C kohteen sisältä tehdyt havainnot. Aluevalvonnassa lomakkeesta käytetään osia A ja B. Osa C palvelee muissa tehtävissä havaittujen puutteiden ilmoitusta.

Lomakkeesta saatujen tietojen perusteella ilmoituksen käsittelevä palotarkastaja tekee arvion tarvittavista toimenpiteistä. Esimerkkejä ilmoituksen aiheuttamista toimenpiteistä ovat:

- Osoitemerkin puuttua
  - Yhteydenotto kohteen edustajaan ja suullisen tai kirjallisen korjauskehotuksen antaminen
- Este pelastustiellä tai vakava puute poistumisturvallisuudessa
  - Kiireellinen tarkastuskäynti kohteessa
- Epäily palo-osastoinnin toimimattomuudesta
  - Tarkastuskäynti kohteessa

Palotarkastajan tekemään arvioon vaadittavista toimenpiteistä sekä niiden kiireellisyydestä vaikuttaa kohteen historia pelastuslaitoksen rekistereissä ja se, onko kohteesta tullut ilmoituksia aiemmin. Ilmoituslomakkeen tarkka täyttö ja lisätietojen antaminen ohjaavat palotarkastajan toimintaa arviota tehtäessä.

5.1 Osa A, Kohteen perustiedot

Lomakkeen perustiedot tulee täyttää kaikissa tilanteissa. Kohteen osoite ja kunta, jossa kohde sijaitsee, ilmoittajan tiedot sekä tapa jolla tarvittaessa saa kysytyä lisätietoja ilmoitukseen liittyen. Puhelinnumero tai sähköpostiosoite on täytettävä lomakkeeseen. Vaikka ilmoituksen lähettää sähköpostilla, on lomakkeeseen lisättävä yhteystiedot.

Mikäli kohteen osoite on epäselvä, vapaamuotoiseen kuvaukseen on liitettävä tiedot, jolla ilmoitus voidaan kohdentaa oikeaan paikkaan.

Jos kohteen edustaja on paikalla turvallisuuspuutteen havainnoinnin yhteydessä, on suositeltavaa kertoa havaitusta puutteesta ja valistaa asian saattamisesta kuntoon. Kohteen edustajalle voi halutessaan myös kertoa ilmoituksen tekemisestä.

5.2 Osa B, Havainnot ulkoa

- Osoitmerkintä

1. Osoitmerkinnän puuttuessa tai näkyvyyden ollessa rajoitettu tulee tilannetta vastaava kohta rastittaa lomakkeessa. Osoitmerkinnässä on tällöin puute, joka vaatii vähintään korjauskehotuksen. Määräykset osoitmerkinnän valaistuksesta vaihtelevat kunnittain. Katso onko alueella osoitmerkinnät pääosin valaistu vai valaisemattomia. Epäselvissä tilanteissa alueen palotarkastaja selvittää asian.
2. Mikäli tontilla on useita rakennuksia ja oikeaan paikkaan löytäminen on hankalaa, tulee rastittaa kohta ”opastaulu olisi tarpeellinen”. Tässä tapauksessa alueen palotarkastaja käy arvioimassa tilanteen ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin kohteen edustajan kanssa.

- Pelastustie

1. Pelastustiellä oleva este tulee ilmoittaa. Ilmoituksen käsittelyä helpottaa, tieto onko este tyypiltään pysyvä vai tilapäinen. Pysyvänä esteenä voidaan pitää esimerkiksi ajoestettä tai porttia, jonka lukitus ei ole pelastustieohjeen mukainen (yleismallinen 10mm kolmioavain). Tilapäinen este on esimerkiksi pihatalkoita varten tuotu vaihtolava. Yksittäinen pelastustielle parkkeerattu ajoneuvo ei ole ilmoituksen aihe, mikäli

pelastustie on merkitty asiamukaisesti. Havainnosta pelastustielle pysäköidystä ajoneuvosta on pyrittävä ohjeistamaan ajoneuvon kuljettajaa aiheuttamastaan vaarasta.

2. Mikäli pelastustieksi on merkitty kulkuväylä jota pelastuslaitoksen ajoneuvokalusto ei ilmoittajanarvion mukaan pystytä käyttämään, valitse kohta ”pelastustie käyttökelvoton”. Aluevalvonnassa pelastustien käyttökelpoisuutta tulee testata ajoneuvolla, jolla valvontaa tehdään, ennen ilmoituksen jättämistä.
  3. Pelastustien merkintöjen ollessa puutteellisia esimerkiksi ”rikki” tai ”huonosti näkyvissä”, valitaan lomakkeesta ”merkintä puutteellinen”
- Tahalliset tulipalot
    1. Roska-astioiden suojaetäisyydet räystäslinjasta:

yksittäinen max 600l roska-astia	4m
Jäteastiar ryhmät	6m
jätekatokset / vaihtolavat	8m

      - Jätehuoneet ja katokset sekä lastauslaiturit tulisi suunnitella lukittaviksi. Havainnot paloriskistä kerrotaan kohdassa ”muut havainnot ja tarkennukset”.
      - Pelastuslain mukaan helposti syttyvää palavaa materiaalia ei saa säilyttää rakennuksen välittömässä läheisyydessä.
  - Muuta
    1. Ilmoituslomakkeen kohta ”puute alueen yleisessä turvallisuudessa” perustuu havainnon tekijän arvioon. Havaitessasi onnettomuusvaaran tai vastaavan, kirjoitetaan havainnosta vapaasti kohtaan ”muut havainnot ja tarkennukset”. Alueen palotarkastaja arvioi, onko kyseessä pelastusviranomaisen vai jonkin muun viranomaisen toimivallan alainen asia.
    2. Rakennuksissa, joissa on nuohousta vaativa hormi tai katolla huoltoa vaativa laite, tulee järjestää työntekijöille turvallinen pääsy tekemään työtehtävä. Epäiltäessä puutteita kattoturvallisuudessa valitaan lomakkeesta vastaava kohta. Muista että katon turvavarusteet saattavat joskus palvella sinuakin työtehtävissäsi.
    3. Aluevalvonnassa havaitut epäkuntoiset vesiasemat tulee ilmoittaa myös alueen palotarkastajalle.

5.3 Osa C, Havainnot kohteen sisältä

- Poistumisturvallisuus
  1. Mikäli uloskäytävässä on sinne kuulumatonta tavaraa, rastitetaan vastaava kohta lomakkeelta. Lähtökohtaisesti uloskäytävillä ei saa olla mitään, mikä vaarantaa poistumisen hätätilanteessa. Esimerkiksi lastenvaunuja ei saa säilyttää kerrostalon rappukäytävässä eikä liike- ja teollisuuskiinteistöjen uloskäytävillä saa varastoida tavaraa.
  2. Kaikista tiloista pitäisi lähtökohtaisesti olla kaksi uloskäytävää. Mikäli kohteesta on vain yksi uloskäytävä, rastitetaan vastaava kohta lomakkeesta. Eräissä poikkeustilanteissa, kuten pienet myymälät katutasolla, voi olla luvallisesti vain yksi uloskäytävä. Asia tulee jättää palotarkastajan ratkaistavaksi, mikäli asiaa epäillään vähääkään.
  3. Uloskäytävien tulee olla pääsääntöisesti avattavissa ilman avaimia. Mikäli uloskäytävän lukitus estää poistumisen, on siitä ilmoitettava. Huomioi että esimerkiksi vanhusten hoitolaitoksissa käytäntö voi olla toinen.
  4. Jos kohteen poistumisopasteista suuri osa on toimimattomia, valitaan lomakkeelta vastaava kohta. Yksittäisen opasteen epäkunto ei aiheuta vielä tarvetta kiireelliselle tarkastukselle. Mikäli kohde näyttää siltä, että poistumisopasteiden huolto on laiminlyöty ja vaarantaa turvallisen poistumisen tiloista, havainnosta tulee ilmoittaa alueen palotarkastajalle tarpeellisten toimien aloittamiseksi.

- Palo-osastointi
  1. Palo-ovien tulee olla itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia. Mikäli havaitaan palo-oven toiminnassa ongelmia tai epäillään sen toimivuutta, valitaan vastaava kohta lomakkeelta. Palo-ovet voivat olla normaalikäytössä avoimia, mikäli ne on varustettu laitteistoilla jotka sulkevat palo-ovet palon sattuessa.
  2. Mikäli palo-ovi on kiilattu tai sidottu auki, palo-ovi ei toimi suunnitellulla tavalla. Havainnon jälkeen palo-ovi tulee mahdollisuuksien mukaan sulkea. Jos kohteessa on runsaasti tällaisia palo-ovia, tulee asiasta ilmoittaa alueen palotarkastajalla. Mahdollisuuksien mukaan kohdetta tulee valistaa palo-osastoinnin toimivuuden tärkeydestä.
  3. Jos epäillään kohteen osastoinneissa tai osastoivien seinien rakenteissa olevan puutteita, asiasta ilmoitetaan lomakkeella alueen palotarkastajalle. Asia selvitys vaatii yleensä palotarkastajan toimia.

- Palotekniset laitteistot
  - Mikäli putkilukkoa ei löydy tai sen sisältämät avaimet eivät toimi valitaan lomakkeesta vastaava kohta. Huom! Kohdekortista tulee tarkastaa, missä putkilukon olisi pitänyt olla, ennen ilmoituksen tekoa.
  - Mikäli laitteenhoitajan tiedot puuttuvat tai ovat virheelliset, tulee tästä ilmoittaa. Palotarkastaja selvittää asian kohteen edustajan kanssa ja yhteystiedot päivitetään sekä paloilmoittimelle että hätäkeskukseen.
  - Jos automaattiseen paloilmoittimeen tai sprinkler-laitteistoon liittyy jokin muu vika, kerro siitä omin sanoin kohdassa ”muut havainnot ja tarkennukset”.
  - Savunpoistoon liittyvissä vioissa rastitetaan kohta ja kuvaillaan ongelma kohdassa ”muut havainnot ja tarkennukset”.
- Palokunnan operatiivinen toiminta
  - Mikäli VIRVE-puhelimien kuuluvuuksissa ongelmia, voidaan siitä ilmoittaa. Mikäli kohteessa on tavanomaista suurempi henkilöturvallisuusriski, antaa pelastuslaki mahdollisuuden määrätä kohdetta hankkimaan verkon toiminnan kannalta välttämättömiä laitteita.
  - V-S pelastuslaitoksen kerrostalon paloturvallisuus oppaan mukaan kerrosnumerointi tulee toteuttaa yli 4 kerroksisiin rakennuksiin niiden kerrostasanteisiin. Kerrosnumerointi tulisi toteuttaa jälkiheijastavana ja sijoittaa porrassyöksen vastakkaiselle seinälle puolen välin alapuolelle.
  - Mikäli pääsulkujen, sähkökeskusten tai teknisten tilojen merkinnöissä ja löytämisessä on ongelmia, valitaan vastaava kohta lomakkeelta. Palotarkastaja ottaa kohteeseen yhteyttä asian parantamiseksi
- Sähkölaitteet
  - Sähkölaitteiden ja johtojen päälle kertyvä materiaali kasvattaa tulipalon riskiä. Mahdollisuuksien mukaan palava poistetaan materiaali sähkölaitteen päältä, valistetaan kohdetta riskistä mahdollisuuksiesi mukaan ja tehdään ilmoitus asiasta.
  - Itse tehdyt sähköasennukset ja epämääräisessä kunnossa olevat sähkölaitteet ovat onnettomuustilanteessa riski myös pelastushenkilöstölle. Havainnosta tulee ilmoittaa jo oman sekä työkaverin turvallisuuden vuoksi.

- Muuta
  - Jos havaitaan alkusammutuskaluston puuttuvan tai olevan selkeästi epäkuntoista, ilmoitetaan havainnostasi. Tulipaloissa, joissa alkusammutusta on yritetty, jopa 60% sammuu ennen palokunnan saapumista kohteeseen.
  - Mikäli epäillään kohteen tulisijan tai hormin kuntoa, tulee siitä ilmoittaa. Rikkinainen hormi tai tulisija voi aiheuttaa vakavan vaaran kiinteistössä.
  - Muusta turvallisuus ja onnettomuusriskistä kohteessa voidaan kertoa vapaasti kohdassa ”muut havainnot ja tarkennukset”

6 TURVALLISUUSPOIKKEAMALOMAKKEEN KÄSITTELY

Palotarkastajan toimintaan ei vaikuta se, tuleeko ilmoitus aluevalvonnasta vai normaalin työtehtävän ohessa tehdystä havainnosta. Toimintatapa ilmoitusten käsittelyssä etenee saman kaavan mukaisesti kaikissa ilmoituksissa.

Saatuaan ilmoituksen turvallisuuspoikkeamasta alueen palotarkastajan tulee ensimmäiseksi arvioida ilmoitettu havainto. Havainnon arviointi pitää tehdä mahdollisimman pian ilmoituksen saavuttua. Tavoitteena on arviointi jo ilmoituksen saapumispäivänä.

Palotarkastajan arvioidessa havainnon mahdollisia toimenpiteitä, tulee hänen arvioida, vaatiiko asian selvittäminen ylimääräistä palotarkastusta kohteessa, voiko asia odottaa seuraavaa palotarkastusta vai saako asian hoidettua lähettämällä kohteen edustajalle korjauskehotus. Lievimmissä puutteissa on mahdollista antaa suullinen korjauskehotus.

Turvallisuuspoikkeaman korjaamisen vaatiessa korjausmääräystä voidaan lähtökohtaisesti olettaa, että kohteeseen pitää tehdä palotarkastus. Mikäli korjausmääräys kuitenkin annetaan tekemättä kohteessa palotarkastusta, on erityisesti huomioitava hallintolain 34 § mukainen asianomaisen kuuleminen. Korjausmääräyksen antamisen jälkeen on aina muistettava jälkivalvonta kohteessa.

Kaikki korjausmääräykset ja korjauskehotukset (sekä kirjalliset että suulliset) on aina kirjattava Merlot-järjestelmään.

LÄHTEET

Pelastuslaki (379/2011)

Hallintolaki (434/2011)

Kemikaalilaki 390/2005

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999

Rakentamismääräyskokoelma E1. Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta, 2011.

Rakentamismääräyskokoelma E2. Ympäristöministeriön asetus tuotanto- ja varastorakennusten paloturvallisuudesta, 2005.

Rakentamismääräyskokoelma E4. Ympäristöministeriön asetus autosuojien paloturvallisuudesta, 2005.

Rakentamismääräyskokoelma F2. Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta, 2001.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002. Pihan jäteastiat ja tuhopolttojentorjunta. Helsinki.

Sähkötieto 2010. Paloilmoittimen suunnittelu, asennus, huolto ja kunnossapito 2009.

Tammerprint Oy. Tampere.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos, ilmoitus palovaarasta tai muusta onnettomuusriskistä asunnossa.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos, Kerrostalon paloturvallisuusopas.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos, pelastustieohje.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos valvontasuunnitelma 2017-2020.

LIITE 1 TURVALLISUUSPOIKKEAMALOMAKE
ILMOITUSOSA (havainnon tekijä täyttää)

Pelastuslaki 29.4.2011/379 42 § yhteistoimintavelvoite.

§:ään liittyvä ilmoitus turvallisuuspoikkeaman aiheuttamasta palo- tai onnettomuusvaarasta.

Osa A, Yleiset tiedot

Kohteen nimi (mikäli tiedossa)	Osoite	Kunta
Ilmoittajan nimi	Puhelinnumero tai sähköposti	Ilmoittajan virka-/ammattinimike
Havainto tehty ☐ Ulkoa ☐ Rakennuksen sisältä	Kohteen edustajille on kerrottu puutteista ☐ Kyllä ☐ Ei	
Kohteen vapaamuotoinen kuvaus:		

Osa B, Havainnot ulkoa

Osoitenumero	☐ Puuttuu	☐ Osoitenumero ei ole havaittavissa esteettä	☐ Osoitenumero ei ole valaistu	☐ Opastaulu olisi tarpeellinen
Pelastustie	☐ Este pelastustiellä ☐ Kiinteä ☐ Tilapäinen	☐ Pelastustie käyttökelvoton	☐ Merkintä puutteellinen	
Tahalliset tulipalot:	☐ Roska-astia liian lähellä rakennusta	☐ Rakennuksen läheisyydessä ylimääräistä palokuormaa	☐ Muu riski (tarkenna)	
Muuta	☐ Puute alueen yleisessä turvallisuudessa (tarkenna)	☐ Puute katon turvavarusteissa	☐ Vesiasema epäkunnossa	

Osa C, Havainnot kohteen sisältä (Mikäli käyty)

Poistumis-turvallisuus	☐ Uloskäytävässä sinne kuulumatonta tavaraa	☐ Vain yksi uloskäytävä	☐ Uloskäytävän lukitus estää poistumisen	☐ Turva- ja merkkivaloissa puutteita
Palo-osastointi	☐ Palo-ovi epäkunnossa	☐ Palo-ovi oli kiilattu auki.		☐ Palo-osastoinneissa tai läpivienneissä puutteita
Paloilmoitin / Sprinkler	☐ Putkilukko tai sen sisältämät avaimet eivät toimi	☐ Laitteenhoitajan tiedot puutteellisia		☐ Muu vika (tarkenna)
Palokunnan operatiivinen toiminta	☐ Pääsulkujen tai teknisten tilojen merkinnoissa puutteita	☐ Kerrosnumerointi puuttuu	☐ VIRVE kuuluvuus ongelma	☐ Savunpoistoon liittyvä vika
Sähkölaitteet	☐ Sähkölaitteet ovat palavan materiaalin peitossa	☐ Kohteessa epämääräisiä sähköasennuksia		☐ Väliön sähköiskun vaara
Muut havainnot	☐ Alkuseräilykalustossa puutteita	☐ Tulisijan tai hormin kunto kyseenalainen		☐ Muu puute (tarkenna)
Muut havainnot tai tarkennukset:				

 Turku
Eerikinkatu 35
20100 Turku

 Loimaa
Lamminkatu 48
32200 Loimaa

 Parainen
Bläsnäntie 7
21600 Parainen

 Salo
Kaakelitehtaankatu 4
24260 Salo

 Uusikaupunki
Lijjalaaksonkatu 25
23500 Uusikaupunki

ILMOITUSLOMAKKEEN TÄYTTÖ

Ilmoitusvelvollisuuden ja lomakkeen säädösperusta

Pelastuslaki (379/2011) 42 §, laki yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisyssä

Ilmoitustietojen käyttö Pelastuslaitos käyttää ilmoitustietoja onnettomuuksien ehkäisyn resurssien aikaisempaa parempaan kohdentamiseen erityisiin riskikohteisiin. Ilmoittamalla kohteessa mahdollisesti olevista ilmeisistä palo- ja onnettomuusvaaroista, ilmoittaja varmistaa oman oikeusturvansa, sekä täyttää pelastuslain 42 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden.

Ilmoituslomakkeen täyttö

Ilmoituslomakkeen yksityiskohtaiset täyttöohjeet löytyvät DoTkusta.

Ilmoitustietojen toimitus

Pelastuslaitos toivoo lomakkeen käyttöä ja palautusta sähköisesti. Ilmoituksen voi tehdä myös vapaamuotoisesti. Ilmoituksen voi toimittaa pelastuslaitokselle täyttämällä tämän lomakkeen ja toimittamalla sen pelastuslaitokselle osoitteeseen pelastuslaitos.palotarkastaja@turku.fi tai postitse osoitteeseen Varsinais-Suomen pelastuslaitos, riskienhallinta/ilmoitukset, Eerikinkatu 35, 20100 Turku. Ilmoituksen voi tehdä pelastuslaitokselle myös puhelimitse numeroon 050 433 0260.

Lisätietoja asiasta antaa alueiden palotarkastajat sekä päivystävä palotarkastaja 050 433 0260 tai pelastuslaitos.palotarkastaja@turku.fi

Turku
Eerikinkatu 35
20100 Turku

Loimaa
Lamminkatu 48
32200 Loimaa

Parainen
Bläsnäsintie 7
21600 Parainen

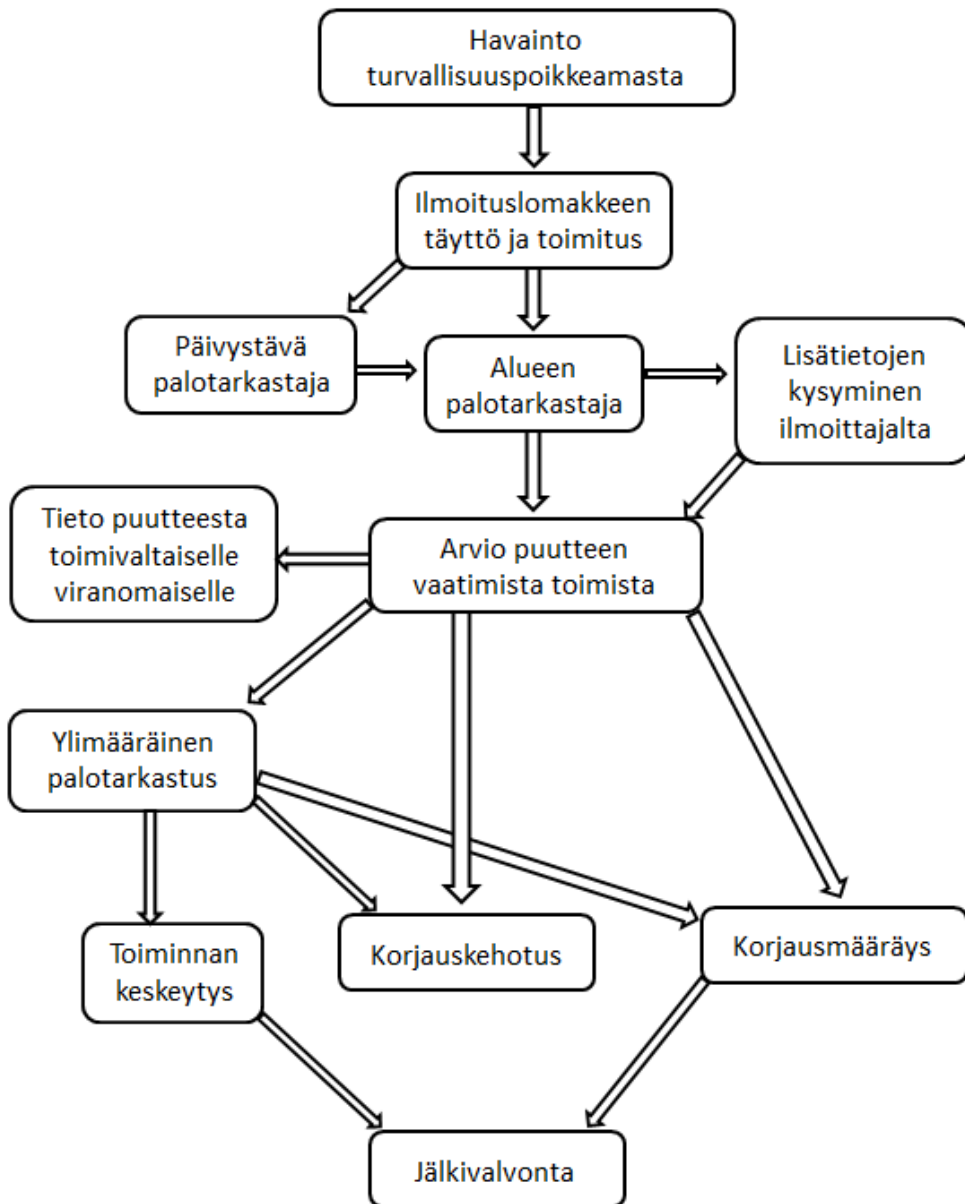
Salo
Kaakelitehtaankatu 4
24260 Salo

Uusikaupunki
Liljalaaksonkatu 25
23500 Uusikaupunki

Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos • puh. 02 2633 111 • faksi 02 2633 1161 • pelastuslaitos@turku.fi • www.vspelastus.fi

LIITE 2 PROSESSIKAAVIO ILMOITUKSEN KÄSITTELYSTÄ

LIITE 3 ESIMERKKIVALOKUVAT

Osoitenumero ei ole havaittavissa esteettä.
Ongelmat korostuvat kesällä lehtien kasvaessa puihin ja pensaisiin.

Osoitenumeron valaisu ei toimi. Vaatimus valaistuksesta vaihtelee kunnittain

Pelastustie käyttökelvoton, (Tie liian kapea)

Pelastustien merkintä puutteellinen

Tilapäinen este pelastustiellä (valokuva on otettu työmaalta ennen rakennuksen käyttöönottoa).

Roska-astia sijoitettu liian lähelle rakennusta.